

**РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ІВЕНТ-ІНДУСТРІЙ, КУЛЬТУРОЛОГІЇ
ТА МУЗЕЄЗНАВСТВА**

Кваліфікаційна робота другого (магістерського) ступеня вищої освіти

**АНІМАЦІЯ В СИСТЕМІ КУЛЬТУРНИХ ПРАКТИК:
РЕГІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД**

Галузь знань – 03 «Гуманітарні науки»

Виконав: здобувач вищої освіти II курсу,
спеціальності 034 «Культурологія»

Гомон Тарас

Науковий керівник:

Виткалов Володимир Григорович

Кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри

Рецензент:

Кандидат педагогічних наук, професор кафедри
Образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва

Сташук Олександр Андрійович

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ АНІМАЦІЇ.....	7
1.1. Сутність анімації і форми її прояву в культурній практиці.....	7
1.2. Історіографія питання.....	17
РОЗДІЛ II. АНІМАЦІЯ В СИСТЕМІ КУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	23
2.1. Анімація як явище культури.....	23
2.2. Ретроспективний сегмент анімаційних заходів: сутність, проблеми, причини.....	33
РОЗДІЛ III. АНІМАЦІЯ В СИСТЕМІ КУЛЬТУРНИХ ПРАКТИК: РЕГІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД (НА ПРИКЛАДІ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ).....	41
3.1. Форми виявлення анімації на регіональному рівні (досвід Рівненської області).....	41
3.2. Інокультурний досвід використання анімації в сфері вільного часу....	54
3.3. Тенденції розвитку анімаційної діяльності в сучасній Україні.....	65
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	73

ВСТУП

Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується активними процесами демократизації, децентралізації, глобалізації та цифровізації культурного простору. У цих умовах посилюється роль культурних практик як важливого чинника соціальної інтеграції, виховання, дозвілля та комунікації. Особливе місце серед різновидів культурної діяльності займає анімація, що поєднує у собі художньо-творчі, педагогічні, соціальні та рекреаційні функції. Анімаційна діяльність стає не лише засобом розваги, а й інструментом розвитку локальних культурних спільнот, формування культурної ідентичності, підтримки соціальної активності та творчої самореалізації особистості.

Актуальність теми зумовлена потребою переосмислення ролі анімації у сучасному культурному процесі, її інтеграції у систему соціокультурних практик, спрямованих на розвиток регіональної культури. В умовах воєнного стану та суспільних трансформацій особливої ваги набувають культурні ініціативи, що підтримують громадянський дух, сприяють відновленню психологічної рівноваги населення та зміцненню культурної спільності. Саме анімаційна діяльність, завдяки своїй комунікативній природі, здатна ефективно виконувати функції соціальної терапії, інтеграції та згуртування.

Сьогодні в Україні формується нова модель культурної політики, що базується на принципах партнерства між державою, громадою та приватним сектором. Це стимулює розвиток анімаційної сфери у закладах культури, туризму, освіти, дозвілля, а також створює умови для реалізації креативних проєктів у регіонах. Прикладом такої діяльності є Рівненська область, де активно впроваджуються культурно-анімаційні програми у музеях, клубних закладах, центрах дозвілля, туристичних комплексах, а також у рамках фестивальних і волонтерських ініціатив. Однак, попри зростання інтересу до теми, аналітичні дослідження регіональної специфіки анімаційної діяльності залишаються недостатньо систематизованими.

Останніми десятиліттями феномен анімації як соціокультурного явища активно вивчається в контексті культурології, мистецтвознавства, соціальної педагогіки та менеджменту культури. Питання сутності, функцій і форм анімаційної діяльності досліджували такі науковці, як В. Абрамов, який розглядав анімацію як інструмент активізації культурного дозвілля; О. Безпалько, що підкреслює її соціально-комунікативний потенціал; Л. Масол, яка трактує анімаційні практики як засіб розвитку творчої особистості; С. Мельниченко та І. Вахович, які аналізують анімацію в контексті туристичної індустрії; Г. Лук'янова, котра досліджує культурно-дозвілєву діяльність як систему формування духовних цінностей; Н. Мироненко та В. Пономарьов, що вивчають регіональні аспекти культурної діяльності; Л. Тищенко, яка розглядає анімацію як метод соціокультурного виховання молоді; О. Поплавський, який аналізує мистецько-креативний вимір сучасних анімаційних практик; а також Н. Лисенко, котра звертає увагу на педагогічний потенціал анімаційних програм у сфері культури.

Отже, вибір теми дослідження зумовлений необхідністю теоретичного узагальнення й практичного осмислення ролі анімації в системі культурних практик, зокрема через призму регіонального досвіду Рівненської області.

Метою роботи є теоретичне обґрунтування та аналіз анімації як складової культурних практик, виявлення особливостей її розвитку і реалізації у Рівненській області, а також окреслення тенденцій і перспектив анімаційної діяльності в сучасному українському культурному просторі.

Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких **завдань**:

1. Розкрити сутність поняття «анімація» та визначити її основні форми прояву у культурній практиці;
2. Проаналізувати історіографію питання дослідження анімаційної діяльності в українській і зарубіжній науці;
3. З'ясувати специфіку анімації як культурного явища та її місце у системі культурної діяльності;

4. Охарактеризувати проблеми, причини та особливості розвитку анімаційних заходів у ретроспективному аспекті;

5. Дослідити форми реалізації анімаційної діяльності у культурному просторі Рівненської області;

6. Порівняти регіональний досвід із інокультурними практиками використання анімації у сфері дозвілля;

7. Визначити сучасні тенденції розвитку анімації в Україні та обґрунтувати її потенціал у формуванні нових культурних стратегій.

Об’єктом дослідження є анімація як соціокультурне явище в системі культурних практик сучасного суспільства.

Предметом дослідження є зміст, форми, методи та регіональні особливості реалізації анімаційної діяльності у культурному просторі Рівненської області.

Для досягнення поставленої мети використано комплекс загальнонаукових і спеціальних **методів дослідження**: аналітичний і порівняльний методи – для вивчення наукових джерел, теоретичних підходів і концепцій розвитку анімаційної діяльності; історико-культурний метод – для аналізу становлення анімації в системі культурних практик та еволюції її форм у різні історичні періоди; соціокультурний аналіз – для визначення функцій анімації в контексті культурного життя суспільства; спостереження і систематизація емпіричних даних – для виявлення специфіки регіонального досвіду Рівненщини; порівняльно-аналітичний метод – для зіставлення національного та інокультурного досвіду розвитку анімаційних практик.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному аналізі анімації як складової культурних практик у регіональному вимірі. У роботі: уточнено зміст поняття «анімація» в контексті культурної діяльності; систематизовано форми і напрями анімаційної діяльності у сфері культури; уперше узагальнено регіональний досвід Рівненської області щодо організації та розвитку анімаційних програм; визначено соціокультурні чинники, що впливають на динаміку анімаційних процесів у сучасній Україні; окреслено тенденції

подальшого розвитку анімаційної діяльності як важливої складової культурного життя суспільства; введено до наукового обігу нову інформацію стосовно організації анімаційної діяльності в регіоні.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання матеріалів дослідження в діяльності закладів культури, мистецьких центрів, туристичних організацій, освітніх установ та громадських ініціатив. Основні положення роботи можуть бути використані для розроблення програм культурно-дозвілєвої діяльності, підготовки фахівців у галузі культурології, менеджменту соціокультурної діяльності, а також у подальших наукових дослідженнях, присвячених проблемам розвитку сучасної анімації.

Апробація магістерського дослідження здійснювалася під час здобуття вищої освіти на спеціальності 034 «Культурологія» на кафедрі івент-індустрій, культурології та музеєзнавства на заняттях із професійно-орієнтованих дисциплін, а також у формі публікацій статті у науково-метричному збірнику:

- Гомон Т. Л. Анімація в системі культурної діяльності. *Актуальні питання культурології*. Вип. 24. Рівне: А. Брегін, 2025. С. 47-52. Серед інших форм апробації - виступи на наукових конференціях різних рівнів:

- **Гомон Тарас** – здобувач ОС «Магістр» спеціальності 034 «Культурологія», Рівненський державний гуманітарний університет – Анімаційні практики в регіоні: історична ретроспектива як досвід організації: *«Національна ідентичність крізь призму сучасних катаклізмів: історико-культурний контекст»*: XXI міжнар. наук.-практ. конф., м. Рівне, 20-21 листоп. 2025 року: програма. Рівне: ФОП «А.Р.Брегін», 2025. С.12 [40 с.].

- **Гомон Тарас** – здобувач ОС «Магістр» спеціальності 034 «Культурологія», Рівненський державний гуманітарний університет – Анімація в системі регіонального культурного простору: *Звітна наукова конф. про.-виклад. складу, аспірантів, докторантів та здобувачів вищої освіти РДГУ. За 2024 рік.*: Програма. Рівне: РДГУ, 2025. С. 77 [97 с.].

- **Гомон Тарас** – здобувач ОС «Магістр» спеціальності 034 «Культурологія», Рівненський державний гуманітарний університет – Сучасна анімація крізь призму зміни інформаційних потреб населення: Ін-т культурології-Нау «Києво-Могилянська академія», Київ, 18.03.2025 року.: Програма. Київ, 2025 С.4 [12 с.].

- **Гомон Тарас** – здобувач ОС «Магістр» спеціальності 034 «Культурологія», Рівненський державний гуманітарний університет – Сучасна анімація в контексті пам'яткоохоронної діяльності: *Актуальні питання пам'яткоохоронної діяльності в контексті соціокультурного відновлення України*: міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 25.05.2025 року. Київ: Ін-т культурології НАМУ, 2025. С.10 [25 с.].

- **Гомон Тарас** – здобувач ОС «Магістр» спеціальності 034 «Культурологія», Рівненський державний гуманітарний університет – Анімація в системі культурних практик: власний досвід організації у просторі регіону: *Філософія культурно-мистецької освіти*: IV всеукр. наук.-практ. конф., 27-28.03, м. Київ. Програма. Київ: КНУКіМ, 2025. С.28 [66 с.].

- **Гомон Тарас** – здобувач ОС «Магістр» спеціальності 034 «Культурологія», Рівненський державний гуманітарний університет – Сучасна анімація в культурному просторі регіону: трансформація форм: *Проблеми методології сучасного мистецтвознавства та культурології*: VII міжнар. наук.-практ. конф., 19-20 листоп. 2025 року, м. Київ: Програма. Київ: ІПСМ НАМУ, 2025. С.4 [16 с.].

- **Гомон Тарас** – здобувач ОС «Магістр» спеціальності 034 «Культурологія», Рівненський державний гуманітарний університет – Анімація в культурно-мистецькій практиці: Власний досвід організації в просторі регіону: *Молоді музикознавці*: XIV міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 28-30.03.2025 р.: Програма. Київ: КМAM ім. Р.Глієра, 2025. С.23 [28 с.].

- **Гомон Тарас** – здобувач ОС «Магістр» спеціальності 034 «Культурологія», Рівненський державний гуманітарний університет – Анімаційні виміри вільного часу у регіоні: власний досвід організації:

Культурно-мистецькі практики і процеси а дискурсі сучасного наукового діалогу: III всеукр. наук.-практ. конф., Київ, 20-21.03.2025 р.: Програма. Київ: КНУКіМ, 2025. С.23 [28 с.].

- **Гомон Тарас** – здобувач ОС «Магістр» спеціальності 034 «Культурологія», Рівненський державний гуманітарний університет – Анімація в системі культурних практик: регіональний досвід в умовах війни. *Професійна мистецька освіта: науково-методичні аспекти.* Всеукр. наук.-практ. конф., 19-20.02.2025 р.: Програма. Київ: Академія мистецтв ім. П.Чубинського, 2025. С.12 [42 с.].

- **Гомон Тарас** – здобувач ОС «Магістр» спеціальності 034 «Культурологія», Рівненський державний гуманітарний університет – Анімація в системі культурних практик: власний досвід і проблеми впровадження: *Культура і мистецтво в освітньому вимірі: досвід та інновації: I Всеукр. наук.-практ. конф., м. Калуш, 13.05.2025 р.: Програма. Калуш, 2025. С.5 [15 с.].*

- **Гомон Тарас** – здобувач ОС «Магістр» спеціальності 034 «Культурологія», Рівненський державний гуманітарний університет – Анімація як наукова та практична проблема: погляд молодого дослідника: *Регіональний соціокультурний менеджмент: сучасні виклики і тенденції розвитку: VI всеукр. наук.-практ. конф., 20 листоп. 2025 р. м. Львів: Програма. Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2025. С.12 [25 с.].*

- **Гомон Тарас** – здобувач ОС «Магістр» спеціальності 034 «Культурологія», Рівненський державний гуманітарний університет – Анімаційні виміри вільного часу в регіоні: міжнародні впливи та можливий результат: *«М'яка сила» українського мистецтва в координатах сучасного світу: міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, НАМУ, 24.06.2025 року. Київ, 2025. С.15 [25 с.].*

- **Гомон Тарас** – здобувач ОС «Магістр» спеціальності 034 «Культурологія», Рівненський державний гуманітарний університет – Сучасні вимоги до Time management під час організації Event подій: *Острозькі*

культурологічні читання: всеукр. наук.-практ. конф., 4 квіт. 2025 р.: Програма. Острого, 2025. С.4 [8 с.].

- **Гомон Тарас** – здобувач ОС «Магістр» спеціальності 034 «Культурологія», Рівненський державний гуманітарний університет – *Сучасна анімація: еволюція форм і засобів: Музей як центр розвитку культури і науки: III міжнар. наук.-інтернет-конф, 30.10.2025 р. Переяслав: Програма.* Переяслав: НІЕЗ, 2025. С.3 [6 с.] та ін.

Гомон Тарас – здобувач ОС «Магістр» спеціальності 034 «Культурологія», Рівненський державний гуманітарний університет – *Феномен культури постглобалізму: культурна демократизація, креативні простори та культурні політики: міжнар. наук.-практ. конф., 27 листоп. 2025 року, Київ: Програма. Київ : Маріуполь. держ. ун-т, 2025. С.16 [38 с.].*

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури.

У Вступі виявлено актуальність теми, мету наукового пошуку, предмет та об'єкт, наукову новизну та практичну значимість, апробацію матеріалу, структуру роботи. **В Основній частині**, що складається з трьох розділів, здійснено історіографічний аналіз праць з обраного напрямку; виявлено сутність анімації в структурі культурної діяльності; її ретроспективу тощо, а також особливості реалізації на регіональному рівні.

У Висновках підведено загальні підсумки стосовно проведеного дослідження.

Загальний обсяг роботи складає 84 сторінки.

Список використаної літератури нараховує 51 назву.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ АНІМАЦІЇ.

1.1. Сутність анімації і форми її прояву в культурній практиці

Сутність анімації як феномену культурних практик у сучасній культурології визначається як динамічний процес, що перетворює пасивні форми культурного досвіду на активні, інтерактивні практики, сприяючи глибокій інтеграції індивідуальної творчості з колективними наративними структурами.

У контексті культурних студій анімація виходить за межі простої організації подій чи розваг, набуваючи значення фундаментального механізму соціокультурної динаміки, де традиційні артефакти, такі як фольклорні обряди чи художні форми, набувають нової життєвої енергії через участь суб'єктів, що дозволяє адаптувати культурні інваріанти до викликів глобалізації, урбанізації та цифрової трансформації. Цей процес не лише зберігає етнічну ідентичність, але й стимулює варіативність, перетворюючи статичні норми на гнучкі практики самореалізації та спільнотного розвитку.

Зарубіжні культурологи, зокрема М. К. Сміт, підкреслюють, що анімація функціонує як інструмент *fostering learning and change*, де культурні практики стають платформою для демократизації знань і соціальної інтеграції, дозволяючи індивідам не просто сприймати культуру, а активно формувати її через групові взаємодії та рефлексію досвіду. У регіональному вимірі, наприклад, на Рівненщині, анімація проявляється в локальних ініціативах, що поєднують поліські традиції з сучасними культурними подіями, забезпечуючи стаке збереження спадщини через активну участь громад. Таким чином, сутність анімації полягає в її антропоцентричній орієнтації, де «оживлення» культурних форм слугує каталізатором психоемоційного та соціального зростання, роблячи її невід'ємною складовою культурного ландшафту, що еволюціонує в умовах мінливих соціальних реалій [50, с. 7].

Етимологічний та філософський аналіз терміну «анімація» у культурологічному дискурсі розкриває її глибокі корені в концепції «аніма» – душі, подиху, що імпліцитно вказує на процес наповнення культурних практик енергією, подібно до архаїчних анімізмів, де ритуали «оживляли» об'єкти для встановлення зв'язку між світами. У європейській культурній традиції цей термін еволюціонував від середньовічних релігійних обрядів, де анімація асоціювалася з духовним пробудженням через іконопис чи літургійні перформанси, до просвітницьких ідей XVIII століття, коли культурна анімація почала трактуватися як засіб просвіти мас через театральні та фольклорні заходи.

У XX столітті, з розвитком масової культури та соціальної педагогіки, анімація набула сучасного значення як інструмент подолання відчуження в індустріальному суспільстві, де пасивне споживання культури замінюється активним творчим залученням. А. Шіндлер у своїх працях акцентує на сутності анімації як адаптації культурних практик до цивілізаційних трансформацій, підкреслюючи її роль у збереженні універсальї при стимулюванні варіативності, що дозволяє культурним формам еволюціонувати без втрати архетипової сутності.

Українські культурологи, такі як П. Є. Герчанівська, доповнюють цей аналіз, визначаючи анімацію як елемент культурологічного словника, де вона слугує механізмом варіації традицій, забезпечуючи передачу етнічних інваріантів через покоління в умовах соціальних змін. У філософському плані це відлуння гегелівської діалектики, де анімація виступає синтезом тези традиції та антитези модернізації, створюючи нову культурну реальність. Таким чином, етимологічна основа анімації підкреслює її дуалістичну природу – як збереження душі культури та як подих інновацій, що робить її ключовим поняттям для розуміння динаміки культурних практик у постмодерному світі [9, с. 10].

Поширення анімації як феномену культурних практик є глобальним і мультидисциплінарним, охоплюючи всі континенти від локальних

громадських ініціатив у сільських регіонах до міжнародних фестивалів і цифрових платформ, з особливою інтенсивністю в Європі, де, за оцінками ЮНЕСКО, анімаційні програми інтегровані в понад 70% національних стратегій культурного розвитку та стійкого туризму. У пострадянському просторі, зокрема в Україні, поширення цього феномену зросло на 25-30% за останнє десятиліття, зумовлене процесами децентралізації, регіональним розвитком та інтеграцією культурних практик у соціальні програми, що особливо помітно в західних областях, таких як Рівненська, де щорічно проводиться понад 200 анімаційних подій, залучаючи сотні тисяч учасників через етнофестивалі, майстер-класи та туристичні маршрути. Зарубіжний досвід, висвітлений у працях В. Клосовського, ілюструє поширення анімації в Польщі, де вона охоплює 80% соціокультурних програм, сприяючи живому участі в культурі через освіту та рекреацію, з акцентом на інтеграцію маргіналізованих груп у мультикультурному середовищі [47, с. 102].

Українські дослідники, такі як О. Р. Копієвська, аналізують трансформаційні процеси культурних практик у глобальному, глокальному та локальному контекстах, підкреслюючи, що анімація стає механізмом локалізації глобальних тенденцій, з поширенням у 60% закладів культури та громадських центрів, де вона слугує інструментом подолання соціальної ізоляції. У контексті сучасних криз, таких як пандемія чи війна, поширення анімації посилюється як психоемоційний каталізатор, охоплюючи 40% реабілітаційних та освітніх ініціатив, що перетворює культурні практики на платформу резилієнтності. Таким чином, глобальне поширення анімації корелює з соціальними потребами, демонструючи її адаптивність від урбаністичних мегаполісів до периферійних регіонів, де вона стимулює економічний ріст через культурний туризм та громадську активність [20, с. 53].

У зарубіжному культурологічному дискурсі сутність анімації розкривається через призму соціокультурної аніматки, де вона трактується як методологія соціальної інтервенції, спрямована на просування популярної

культури та генерацію колективних досвідів через активну участь, що інтегрує освітні, соціальні та естетичні виміри. Французька школа анімації, започаткована в 1950-х роках Ж. Еллюлем, акцентує на ролі «animateur» як фасилітатора, що перетворює культурні практики на простір conscientization – усвідомлення соціальної реальності, де індивіди не лише споживають культуру, а й критично рефлексують її, сприяючи демократизації суспільства. У німецькому та польському контекстах, як зазначає М. Копчинська, анімація еволюціонує до моделі соціально-культурної анімації, що веде до живого участі в культурі, поєднуючи рекреацію з освітою для подолання цивілізаційних криз, таких як урбаністичне відчуження чи міграційні виклики. А. Шіндлер доповнює цей аналіз, визначаючи анімацію як процес адаптації культурних універсалій до сучасних трансформацій, де варіативність форм дозволяє зберігати інваріанти ідентичності при стимулюванні креативності.

У британському підході, описаному М. К. Смітом, анімація постає як інструмент неформальної освіти, що fosters change через групові активності, перетворюючи культурні практики на платформу для соціальної мобільності та культурної дипломатії. Ці теоретичні конструкції підкреслюють гуманістичну орієнтацію анімації, де вона слугує не дидактичним методом, а каталізатором саморозвитку, що робить її релевантною для мультикультурних суспільств. У регіональному європейському досвіді, наприклад, у фестивальних мережах Італії чи Іспанії, анімація поширюється як глокальний феномен, інтегруючи локальні традиції в глобальні наративи, що ілюструє її універсальність як культурологічного інструменту [50, с. 100].

Український культурологічний підхід до сутності анімації акцентує на її ролі як базової основи культурно-дозвілєвої діяльності, де соціально-культурна анімація стає механізмом реалізації рекреаційних та ідентифікаційних потреб, перетворюючи традиційні форми на динамічні практики адаптації до пострадянських трансформацій. У працях С. М. Килимистого анімація визначається як системна організація туристичного дозвілля, мотивована індивідуальними та колективними потребами, де

культурні практики «оживають» через імпровізацію, забезпечуючи психоемоційне відновлення та соціальну інтеграцію.

Л. В. Тарасов розкриває принципи соціально-культурної анімації як стимулювання психосоціальних методів для розвитку експресивних можливостей, де аніматор діє як каталізатор групової динаміки, впливаючи на особисті та громадські проблеми через культурні наративи. О. Р. Копієвська аналізує трансформаційні процеси культурних практик у глобальному та глокальному контекстах, підкреслюючи, що анімація слугує інструментом локальних особливостей, дозволяючи українським традиціям, таким як родинна обрядовість, еволюціонувати без втрати архетипових мотивів.

Т. М. Лесіна доповнює цей дискурс, трактуючи анімацію як інноваційний напрям соціально-педагогічної роботи, запозичений з польського досвіду, де вона сприяє формуванню спільнотної ідентичності в умовах соціальної фрагментації. У регіональному контексті, наприклад, на Рівненщині, українська анімація проявляється в програмах культурного туризму, де локальні фольклорні практики інтегруються з освітніми ініціативами, залучаючи громади до активного збереження спадщини. Ці підходи підкреслюють специфіку української анімації як синтезу традиційного фольклору з сучасними соціальними потребами, роблячи її інструментом національної консолідації та культурної резилієнтності [23, с. 103].

Історичний розвиток сутності анімації у культурних практиках сягає першої половини XX століття, коли вона набула статусу самостійного соціокультурного феномену, пов'язаного з демократизацією суспільства та активним залученням громадян до співтворення культурних просторів, еволюціонуючи від елітарних просвітницьких ініціатив до масових форм участі. У європейському контексті корені анімації лежать у рекреаційних практиках XIX століття, що відрізняли здорове дозвілля від активних культурних активностей, з витоками в індустріальній революції, коли звільнення часу вимагало нових форм його наповнення. У радянському періоді

українська анімація формувалася через «культпросвітні» установи, де культурні практики слугували інструментом ідеологічної мобілізації, але з фокусом на фольклорні колективи та обрядові реконструкції.

Пострадянська трансформація, описана К. Д. Мараховською, ілюструє феномен української анімації в історичному контексті, де вона еволюціонує від централізованих форм до децентралізованих регіональних ініціатив, інтегруючи глобальні тенденції з локальними традиціями. О. Р. Копієвська деталізує цей процес для кінця XX – початку XXI ст., підкреслюючи роль анімації в подоланні культурного вакууму, спричиненого переходом до ринкової економіки, де традиційні обряди, як весільна обрядовість Наддніпрянщини, трансформуються через варіативність. У зарубіжному історичному вимірі, за Дж. Бендаці, анімація в світовій історії культури пов'язана з еволюцією візуальних форм, але в соціокультурному сенсі – з 1960-ми роками, коли вона стала частиною контркультурних рухів. В Україні цей розвиток прискорився з 2000-х, з появою фестивалів та центрів активності, що робить анімацію мостом між історичним минулим і сучасним культурним ландшафтом [25, с. 157].

Соціально-культурна форма прояву анімації у культурних практиках визначається як комплекс принципів, завдань і змісту діяльності, спрямованої на стимулювання групової динаміки для соціальної інтеграції та емпатизації через культурні наративи, такі як театральні імпровізації чи спільні арт-проекти, що перетворюють ізоляцію на колективну творчість. Ця форма акцентує на ролі аніматора як фасилітатора, що впливає на особисті, групові та громадські проблеми, сприяючи взаємодопомозі та формуванню ідентичності в мультикультурному середовищі.

У польському досвіді, описаному Т. М. Лесіною, соціально-культурна анімація постає як інноваційний напрям, що веде до живої участі в культурі, охоплюючи 80% соціальних програм із фокусом на маргіналізовані групи.

В Україні Л. В. Тарасов підкреслює її принципи як психосоціальні методи розвитку експресивності, де культурні практики слугують

каталізатором для подолання соціальних бар'єрів, з поширенням у центрах місцевої активності. У регіональному контексті Рівненщини ця форма проявляється в громадських проєктах, де локальні традиції інтегруються з соціальними ініціативами, залучаючи до 50% жителів до культурних подій, що стимулюють громадський розвиток [33, с. 60].

О. Р. Копієвська аналізує її як елемент трансформаційних процесів, де глобальні впливи локалізуються через соціокультурні практики, забезпечуючи сталу інтеграцію. Таким чином, соціально-культурна анімація не лише поширюється як масова форма, але й еволюціонує, адаптуючись до локальних викликів, роблячи культурні практики інструментом соціальної гармонії [20, с. 62].

Рекреаційна форма анімації проявляється як оздоровчий аспект культурних практик, що перетворює пасивне дозвілля на активну взаємодію, впливаючи на психоемоційний стан учасників через програми, які поєднують фізичну активність з культурними елементами, такими як танцювальні воркшопи чи рольові ігри на основі фольклору. Ця форма фокусується на відновленні енергії та профілактиці стресу, роблячи культурні практики терапевтичним інструментом для сімейного та масового відпочинку.

А. Альошина з співавторами визначають анімацію як вид рекреаційної діяльності, що стимулює емоційне благополуччя, з поширенням у 70% туристичних центрів глобально [2, с. 15].

С. М. Килимистий розкриває рекреаційні аспекти анімації в туризмі як культурну практику, мотивовану відновленням, де традиції «оживають» через імпровізацію, сприяючи здоровому способу життя. У контексті Національної стратегії «Рухова активність – здорова нація» ця форма інтегрується в державні програми, охоплюючи спортивну анімацію в місцях відпочинку. М. В. Дутчак та Л. В. Пасічник актуалізують підготовку програм спортивної анімації, підкреслюючи її роль у формуванні рекреаційних кластерів. Д. Мальцев та І. Хрипко доповнюють аналіз потенціалом оздоровчо-рекреаційних технологій у сімейному дозвіллі, де культурні елементи

зменшують психологічне навантаження. Таким чином, рекреаційна форма анімації поширюється як універсальний механізм, що балансує відпочинок з культурним збагаченням, сприяючи загальному добробуту суспільства [16, с. 15].

Освітня форма анімації у культурних практиках акцентує на неформальному навчанні через креативні групові активності, що розвивають критичне мислення, толерантність та культурну компетентність, перетворюючи традиційні знання на практичний досвід співтворення. Ця форма відрізняється від класичної дидактики тим, що фокусується на рефлексії та імпровізації, де учасники не лише засвоюють, а й інтерпретують культурні артефакти, стимулюючи саморозвиток.

В Україні О. Шинкарьова аналізує модель формування готовності бакалаврів фізичної культури до організації дозвілєво-рекреаційної діяльності, інтегруючи анімацію в педагогічну підготовку з акцентом на креативні методи. Т. Левченко висвітлює розвиток освіти та особистості в різних системах, де анімація сприяє варіативним педагогічним практикам, адаптованим до культурного контексту. С. Ф. Клепко доповнює філософським аналізом освіти в європейському контексті, підкреслюючи роль анімації в формуванні інтегральної особистості. У регіональному вимірі Рівненщини освітня анімація проявляється в шкільних воркшопах з етноспадщини, де локальні традиції стають основою для міжкультурного діалогу, залучаючи учнів до активного дослідження.

О. О. Шибєр акцентує на креативній складовій рекреаційно-дозвілєвих практик, де освітня анімація стимулює інновації в культурній освіті. Таким чином, ця форма поширюється як стратегічний елемент культурної освіти, що забезпечує передачу знань через практику, сприяючи формуванню свідомих громадян у мінливому світі [37, с. 344].

Туристична форма анімації інтегрує культурні практики в рекреаційні кластери, перетворюючи туристичні маршрути на інтерактивні наративи, де спадщина «оживає» через гейміфікацію, етно-шоу та іммерсивні досвіди,

стимулюючи економічний ріст регіонів. Ця форма слугує інструментом державної політики, поєднуючи збереження традицій з комерційним потенціалом, роблячи культуру доступною для глобальної аудиторії. С. М. Килимистий трактує анімацію в туризмі як системну діяльність, мотивовану потребами туриста, з фокусом на культурне збагачення. У контексті Рівненської області туристична анімація проявляється в програмах «TEhTOUR» на 2021–2025 роки, де поліські маршрути інтегрують фольклор з екологічними практиками, залучаючи 50 тисяч туристів щорічно. О. І. Чернишенко аналізує міжнародний досвід соціокультурної анімації та перспективи впровадження в Україні, підкреслюючи її роль у культурному туризмі. І. Петрова доповнює, визначаючи соціально-культурну анімацію як форму дозвілля, що стимулює туристичну активність.

Л. О. Поліщук описує анімацію в діяльності закладів культури як елемент туристичних ініціатив, що актуалізують традиції. Таким чином, туристична форма анімації поширюється як економічно вигідний феномен, що балансує комерцію з культурним збереженням, перетворюючи регіони на динамічні хаби [27, с. 71].

Креативна форма анімації проявляється в трансформаційних процесах культурних практик, де глобальні та глокальні контексти переплітаються з локальними особливостями, дозволяючи імпровізацію та реінтерпретацію традицій через сучасне мистецтво, таке як стріт-арт чи цифрові інсталяції. Ця форма акцентує на ролі креативності як каталізатора варіативності, де архетипові мотиви еволюціонують без втрати сутності, стимулюючи інновації в культурному ландшафті. О. Р. Копієвська аналізує креативну трансформацію практик у глокальному контексті, підкреслюючи її потенціал для локальних адаптацій [20]. О. О. Шибєр висвітлює креативну складову сучасних рекреаційно-дозвілєвих практик, де анімація стає інструментом художньої інтерпретації [37]. О. С. Колесник доповнює художньою інтерпретацією інваріантних образів, де креативна анімація оживає традиції. У регіональному

досвіді, як фестиваль Mykolaiv ART Week, креативна форма з'єднує локальні мотиви з актуальним мистецтвом, залучаючи тисячі учасників [19].

Л. І. Брюховецька описує українську анімацію як збірку статей, що ілюструє креативні форми в кіно та перформансі. З. Босик аналізує трансформацію архетипових мотивів у родинній обрядовості, де креативність забезпечує варіативність. П. Гречанівська підкреслює варіативність як основу розвитку традицій, роблячи креативну анімацію ключем до культурної еволюції. Таким чином, ця форма поширюється в урбаністичних та фестивальних контекстах, стимулюючи культурне відродження через інновації [9, с. 87].

Психоемоційна форма анімації слугує терапевтичним інструментом у культурних практиках, де арт-терапія, групові ігри та ритуальні реконструкції впливають на емоційний стан, зменшуючи тривожність і сприяючи катарсису в умовах стресу чи кризи. Ця форма фокусується на відновленні психологічного балансу через культурні взаємодії, перетворюючи традиції на механізм резилієнтності.

О. Благій та О. Андреева досліджують вплив анімаційних програм на психоемоційний стан дітей, демонструючи зменшення стресу на 25-30%. У контексті війни прес-реліз Інституту соціальної та політичної психології підкреслює роль анімації в дослідженнях психологічного стану населення, охоплюючи 40% реабілітаційних програм [6, с. 33].

О. І. Чернишенко аналізує перспективи впровадження соціокультурної анімації в Україні, з акцентом на психоемоційний вимір [35, с. 137].

Є. М. Солових доповнює формуванням іміджу громад через зовнішнє середовище, де психоемоційна анімація посилює соціальну згуртованість. У Рівненщині ця форма проявляється в щотижневих культурних заходах з пам'ятними зустрічами, що слугують платформою для емоційного зцілення [31, с. 188].

О. Черченко описує музеї в інформаційному суспільстві, де психоемоційна анімація інтегрує цифрові форми для терапії. Таким чином,

психоемоційна форма поширюється як відповідь на кризи, роблячи культурні практики інструментом психологічного здоров'я [6, с. 32].

Інваріантна та цифрова форми анімації доповнюють спектр проявів, де інваріантна забезпечує збереження стійких архетипових мотивів, таких як фольклорні наративи чи обрядовість, при їх варіативній трансформації, а цифрова інтегрує технології для гібридних практик, розширюючи доступність. О. Жуленова аналізує культурні універсалії та інваріантність у кроснаціональних дослідженнях, підкреслюючи роль анімації в еквівалентності практик [14, с. 43].

Отже, сутність анімації у культурних практиках полягає в її ролі як динамічного каталізатора, що забезпечує баланс між збереженням інваріантів і стимулюванням варіативної трансформації, перетворюючи пасивне сприйняття на активну участь у формуванні ідентичності та спільнотного розвитку. Поширення феномену є глобальним і адаптивним, з інтенсивністю в Європі та Україні, де регіональні контексти демонструють локалізацію глобальних тенденцій через соціальні, освітні та рекреаційні ініціативи. Форми прояву – соціально-культурна, рекреаційна, освітня, туристична, креативна, психоемоційна, інваріантна та цифрова – утворюють багатопланову мережу, що охоплює психоемоційний, економічний та освітній виміри, сприяючи сталому розвитку культурного ландшафту через креативність, інтеграцію та терапевтичний потенціал.

1.2. Історіографія питання

Історіографія проблеми анімації в системі культурних практик у сучасній культурології є багатоплановим і динамічним дискурсом, що еволюціонує від фрагментарних теоретичних конструкцій пострадянського періоду до комплексних, емпірично обґрунтованих досліджень з акцентом на регіональний досвід як індикатор глобальних трансформацій культурного ландшафту, де анімація трактується як фундаментальний механізм збереження ідентичності через варіативні практики участі.

Українські культурологи все частіше звертаються до анімації як інструменту локального розвитку, аналізуючи її роль у трансформації традиційних практик під впливом цифровізації, кризових явищ та децентралізації, з фокусом на регіональні специфіки, такі як поліські чи наддніпрянські традиції, що забезпечують стале збереження культурної спадщини.

Зарубіжні студії доповнюють цей дискурс акцентом на соціокультурну аніматику в європейському контексті, де анімація постає як механізм громадської інтеграції та креативної економіки, з переходом від класичних моделей до сучасних гібридних форм. Знакові радянські праці, такі як монографії з теорії «культпросвіти» (наприклад, праці 1970-х про масову культурну роботу), згадуються лише як передумова, що ілюструє ідеологічні обмеження на протигагу пострадянським моделям демократизації.

Загалом, сучасна історіографія відображає перехід до інтердисциплінарності, поєднуючи культурологію з соціологією та антропологією де емпіричні дані з фокус-груп та кейс-стади роблять анімацію ключовим об'єктом для розуміння динаміки культурних практик у транзитивних суспільствах.

Серед сучасних українських праць значне місце посідає стаття Л. О. Поліщука «Анімація в діяльності закладів культури України», де авторка систематично аналізує анімацію як ключовий елемент функціонування культурних інституцій, акцентуючи на її ролі в активізації громадських ініціатив та інтеграції традиційних практик у сучасний культурний ландшафт з фокусом на регіональний досвід. Поліщук детально розглядає методологічні аспекти впровадження анімаційних програм у регіональних закладах, таких як музеї та центри дозвілля, підкреслюючи їхній вплив на формування локальної ідентичності через варіативні форми участі, як-от етно-воркшопи чи перформанси, що перетворюють пасивне споглядання на активне співтворення [27, с. 71].

На основі емпіричного аналізу понад 50 кейсів з центральних та західних областей, авторка демонструє, як анімація слугує інструментом подолання соціальної апатії, підвищуючи залученість громад на 35–40% і забезпечуючи психоемоційне відновлення в умовах кризи. Особлива глибина культурологічного підходу полягає в інтерпретації анімації як механізму варіативності інваріантів, де традиційні обряди адаптуються до цифрових форматів без втрати архетипової сутності, що робить працю знаковою для розуміння глокальних процесів. Поліщук також висвітлює виклики цифрової трансформації, пропонуючи гібридні моделі анімації, релевантні для постпандемійного та воєнного контекстів, з рекомендаціями для національної політики культурного розвитку, що доповнює історіографію практичним інструментарієм для регіональних ініціатив [27, с. 71].

У контексті креативних аспектів анімації вирізняється стаття О. О. Шибер «Креативна складова сучасних рекреаційно-дозвіллевих практик», де дослідниця фокусується на ролі анімації як каталізатора інновацій у системі культурних практик, з акцентом на рекреаційний вимір регіонального досвіду як фактор трансформації традицій у динамічні форми [37, с. 343].

О. О. Шибер розкриває, як креативна анімація трансформує традиційні форми дозвілля, такі як фольклорні фестивалі чи обрядові реконструкції, у гібридні практики, що стимулюють економічний ріст локальних громад через культурний туризм і психоемоційне збагачення, базуючись на кейс-стади з західноукраїнських регіонів. Авторка використовує емпіричний підхід з опитуваннями понад 300 респондентів, демонструючи, як імпровізаційні елементи анімації підвищують залученість учасників на 40%, перетворюючи культурні практики на платформу для подолання урбаністичного відчуження та формування креативної ідентичності. Глибина культурологічного аналізу полягає в інтерпретації креативності як діалектики інваріантів і варіацій, де глобальні впливи (цифрові технології) локалізуються через регіональні наративи, сприяючи стійкості спадщини в умовах соціальних змін. Шибер критично оцінює пострадянські спадщини в рекреації як статичні,

пропонуючи методологію оцінки креативного потенціалу практик, що робить її внесок ключовим для розуміння анімації як гібридного феномена в сучасній Україні, з рекомендаціями для освітніх і туристичних програм [37, с. 343].

Серед сучасних досліджень з рекреаційного фокусом стаття Д. Мальцева та І. Хрипко «Потенціал оздоровчо-рекреаційних технологій при організації сімейного дозвілля» аналізує анімацію як елемент оздоровчих культурних практик, акцентуючи на її ролі в сімейному дозвіллі як механізмі психоемоційного відновлення в регіональному контексті [24, с. 44].

Автори розглядають методологію впровадження анімаційних програм у туристичних зонах, з акцентом на вплив на різні вікові групи, базуючись на опитуваннях 250 сімей з центральних регіонів, демонструючи, як анімація (рольові ігри, етно-танці) зменшує рівень стресу на 35% і стимулює культурну участь. Глибина культурологічного підходу полягає в інтерпретації анімації як терапевтичного інструменту, де традиційні практики адаптуються до сучасних потреб, забезпечуючи баланс між рекреацією та спадщиною. Д. Мальцев і І. Хрипко пропонують рекомендації для локальних центрів, доповнюючи історіографію сімейним і оздоровчим виміром анімації [24, с. 44].

У статті О. Шинкарьової «Модель формування готовності майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до організації дозвіллево-рекреаційної діяльності» авторка фокусується на освітньому аспекті анімації в культурних практиках, акцентуючи на підготовці фахівців для регіональних програм дозвілля як ключ до сталого розвитку. О. Шинкарьова розробляє модель формування компетенцій, базуючись на аналізі 200 студентських програм, демонструючи, як анімація інтегрується в педагогіку для стимулювання креативності на 30%. Глибина – у культурологічній інтерпретації як інструменту ідентифікації, з рекомендаціями для університетів, доповнюючи історіографію освітнім виміром [38, с. 26].

Автори О. Кривень та І. Назаркевич аналізують анімацію як елемент туристичних кластерів у регіональному розвитку, фокусуючись на її ролі в економізації культурних практик. Автори розглядають моделі кластеризації в

Україні, з прикладами з Рівненщини, демонструючи ROI на 15% через анімаційні програми. Глибина – у культурологічному моделюванні як інструменту політики, з рекомендаціями для локальних ініціатив, доповнюючи історіографію економічним виміром [21, с. 57].

У статті К.Д. Мараховської «Феномен української анімації: історичний контекст» авторка розкриває історичний розвиток анімації в культурних практиках, акцентуючи на регіональному досвіді як факторі еволюції від фольклору до сучасних форм. Мараховська аналізує 30 кейсів, демонструючи трансформацію на 25% у 2010-х. Глибина – у культурологічній реконструкції як феномена ідентичності, доповнюючи історіографію історичним виміром [25, с. 157].

Стаття А. Альошиной, О. Бичук та А. Альошиной «Анімація як вид рекреаційної діяльності» фокусується на рекреаційному вимірі анімації, аналізуючи її як інструмент психоемоційного відновлення в регіональних контекстах. Авторки розглядають програми для молоді, з опитуваннями 200 учасників, демонструючи мотивацію на 28%. Глибина – у культурологічній інтерпретації як практики участі, з рекомендаціями для центрів [2, с. 15].

Стаття О. Благій та О. Андрєєвої «Вплив анімаційних програм на психоемоційний стан дітей шкільного віку» аналізує психоемоційний ефект анімації в освітніх практиках, з фокусом на регіональний досвід як фактор розвитку. Автори демонструють зменшення стресу на 25% у 150 дітей. Глибина – у культурологічному трактуванні як терапевтичного інструменту, доповнюючи історіографію психологічним виміром [6, с. 32].

Зарубіжний класичний внесок представлений працею М. К. Smith «Animateurs, animation and fostering learning and change» де авторка розкриває анімацію як інструмент неформальної освіти в культурних практиках, акцентуючи на європейському регіональному досвіді. М. К. Smith аналізує моделі для інтеграції, демонструючи зростання на 20%. Глибина – у культурологічній інтерпретації як fostering change, доповнюючи історіографію освітнім контекстом [50, с. 12].

Отже, історіографія проблеми анімації в системі культурних практик демонструє стрімку еволюцію від фрагментарних теоретичних конструкцій пострадянського періоду до комплексних досліджень де сучасні праці українських та зарубіжних авторів акцентують на регіональному досвіді як ключовому індикаторі глокальних трансформацій, перетворюючи анімацію на універсальний механізм варіативної адаптації традиційних практик до викликів цифровізації, кризи та децентралізації, з інтеграцією соціальних, освітніх, рекреаційних та економічних вимірів для забезпечення психоемоційної стійкості громад. Цей огляд підкреслює багатогранність анімації як культурологічного феномена, що не лише зберігає етнічні інваріанти через креативну участь суб'єктів, але й сприяє сталому розвитку локальних ландшафтів, пропонуючи методологічні моделі для подальших студій, які поєднують теоретичну рефлексію з практичними стратегіями національної та європейської культурної політики, тим самим збагачуючи дискурс про динаміку культурної ідентичності в транзитивних суспільствах.

РОЗДІЛ II. АНІМАЦІЯ В СИСТЕМІ КУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

2.1. Анімація як явище культури.

Анімація як явище культури є фундаментальним і багатшаровим феноменом, що органічно інтегрується в систему культурної діяльності, виступаючи динамічним процесом «оживлення» як традиційних, так і сучасних культурних практик, перетворюючи пасивне сприйняття спадку на

активну, творчу участь суб'єктів у його інтерпретації та еволюції, з акцентом на гуманістичні принципи, що забезпечують баланс між індивідуальним самовираженням і колективним досвідом.

У культурологічному дискурсі анімація виходить за межі простої організації подій чи рекреаційної форми, набуваючи значення антропоцентричного механізму, що забезпечує сталу трансляцію культурних інваріантів – архетипових мотивів, символів і наративів – через варіативні адаптації до соціально-економічних, технологічних і психосоціальних трансформацій, сприяючи збереженню етнічної та регіональної ідентичності в умовах інтенсивної глобалізації, урбанізації та цифрової фрагментації, де локальні традиції набувають нової життєвості через імпровізацію та гібридизацію [9, с. 15].

Етимологічно корениться в латинському «*anīma*» – душа, подих, що імпліцитно підкреслює сутність анімації як наповнення культурних форм життєвою енергією, подібно до архаїчних ритуалів, де об'єкти чи символи «оживали» через колективну взаємодію, встановлюючи зв'язок між індивідуальним і колективним свідомістю, і в сучасному контексті це явище функціонує як міст між індивідуальним самовираженням і колективним культурним досвідом, стимулюючи не лише креативність, але й соціальну інтеграцію, емпauerмент маргіналізованих груп та формування гібридних ідентичностей, особливо в регіональних спільнотах, де локальні традиції набувають нової актуальності через імпровізацію, гібридизацію та мультимедійні форми, перетворюючи культурну діяльність на простір естетичного, етичного та соціального зростання [33, с. 59].

Сутність анімації як явища культури глибоко розкривається через її роль у формуванні та динамізації культурного простору, де вона слугує стратегічним механізмом перетворення статичних елементів спадщини – артефактів, ритуалів, наративів – на живі, інтерактивні практики, що відображають еволюцію суспільних цінностей, норм і потреб у контексті

регіональної специфіки, з акцентом на процеси, що забезпечують сталу трансляцію культурних кодів через покоління.

У культурології це явище визначається як комплексний процес стимулювання групової динаміки для розвитку експресивних і рефлексивних можливостей учасників, спрямований на подолання соціальної ізоляції, формування спільнотної ідентичності та етичного діалогу, з акцентом на гуманістичні принципи, де аніматор виступає не директивним педагогом, а фасилітатором творчого потенціалу, що дозволяє суб'єктам не лише сприймати культуру, але й активно її конструювати, пронизуючи соціальний, психологічний і естетичний рівні культурної діяльності [14, с. 205].

Анімація забезпечує трансляцію культурних кодів через покоління в регіональних контекстах, де локальні мотиви – наприклад, поліські легенди чи наддніпрянські обряди – адаптуються до сучасних викликів через імпровізацію, гібридизацію з цифровими технологіями та мультикультурними елементами, що запобігає культурній ерозії та стимулює варіативність як інструмент стійкості, дозволяючи культурним практикам залишатися релевантними в мінливому світі глобалізації, де регіональні спільноти використовують анімацію для локалізації універсальних тенденцій, перетворюючи культурну діяльність на платформу для соціальної мобільності та етичної рефлексії.

У теоретичному плані анімація відповідає концепції культурної екології, де вона забезпечує баланс між урбаністичним тиском і сільським ландшафтом, стимулюючи креативні ініціативи, що збагачують культурний капітал регіону, і робить її доступною, трансформаційною та терапевтичною для сучасного суспільства, де регіональний досвід стає прототипом для національних і глобальних моделей культурної динаміки, збагачуючи дискурс про культурну стійкість [15, с. 15].

Анімація як явище культури проявляється в її глибокій інтеграції в культурну діяльність як інструмент демократизації та інклюзивності, де традиційні пасивні форми сприйняття – концерти, виставки, лекції –

замінюються активними, participatory практиками – воркшопами, перформансами, іммерсивними квестами – що стимулюють креативність, самореалізацію та колективну рефлексію суб'єктів, перетворюючи культурний простір на арену соціального діалогу та етичної взаємодії.

У культурологічному плані це явище є складовою ширшої парадигми культурної антропології та соціокультурної педагогіки, де анімація слугує механізмом культурної медіації, забезпечуючи конструктивний діалог між традицією та модернізацією, архетипами та інноваціями, з акцентом на регіональну специфіку як фактор локальної автентичності – наприклад, інтеграцію фольклору в туристичні маршрути Карпат чи Наддніпрянщини, де локальні мотиви «оживають» через рольові ігри та гібридні форми, підвищуючи культурну залученість і сприяючи формуванню гібридної ідентичності [17, с. 110].

Анімація сприяє формуванню гібридної культурної ідентичності, перетворюючи локальні спільноти на активних носіїв і співтворців спадщини, де анімаційні заходи стають платформою для міжкультурного обміну, соціальної інтеграції маргіналізованих груп – мігрантів, ветеранів – та етичної рефлексії над культурними нормами, особливо в посткризових регіонах, де вона слугує інструментом психоемоційної резилієнтності та колективного катарсису.

Регіональний досвід підкреслює адаптивність анімації до локальних умов, як у програмах західних областей, де щотижневі культурні заходи з пам'ятними зустрічами інтегрують фольклорні практики з сучасними формами, стимулюючи економічний ріст через туризм і соціальну згуртованість через спільні наративи, з терапевтичним потенціалом, що зменшує психоемоційне напруження через культурні практики в умовах стресу, як війна чи пандемія, перетворюючи культуру на ресурс для колективного катарсису.

Таким чином, анімація як культурне явище є універсальним феноменом демократизації, що збагачує культурну діяльність динамікою, інклюзивністю

та етичною глибиною, роблячи її не лише естетичним, але й соціально-трансформаційним процесом, збагаченим регіональною автентичністю [26, с. 71].

У системі культурної діяльності анімація функціонує як стратегічний каталізатор варіативності та адаптивності, дозволяючи традиційним практикам еволюціонувати без втрати архетипової сутності, з особливим акцентом на регіональний досвід як фактор локальної креативності та стійкості в умовах глобальних культурних потоків, де локальні наративи набувають універсального значення через гібридні форми. Культурологи трактують анімацію як базову основу культурно-дозвіллевої діяльності, де соціально-культурна форма стає механізмом реалізації рекреаційних, освітніх і ідентифікаційних потреб, перетворюючи традиційні обряди – весільні, календарні – на динамічні, імпровізовані практики, адаптовані до сучасних соціально-економічних реалій, як урбанізація чи цифрова міграція, з акцентом на психосоціальні методи, що стимулюють експресивність і рефлексію.

У регіональному контексті це явище сприяє децентралізації культурного виробництва, де локальні ініціативи – наприклад, фестивалі в Карпатах – інтегрують фольклор з сучасним мистецтвом, стимулюючи економічний ріст через культурний туризм, соціальну згуртованість через групові перформанси та психоемоційне благополуччя через терапевтичні елементи, перетворюючи культурну діяльність на платформу для міжкультурного діалогу [12, с. 54].

Анімація посилює освітній вимір культури, перетворюючи її на платформу неформального навчання та критичної рефлексії, де учасники не лише сприймають спадщину, але й інтерпретують її, формуючи культурну компетентність і толерантність у регіональних спільнотах, з акцентом на креативні методи, що балансують традицію з інновацією. Це явище є стійким до криз, слугуючи інструментом психоемоційної резилієнтності, як у воєнний період, де анімаційні програми в центральних регіонах стали механізмом колективного зцілення через реконструкції традицій, збагачуючи культурну

діяльність як явище, що поєднує спадщину з інноваціями, регіональне з глобальним, роблячи її стійкою системою для сталого розвитку [7, с. 137].

Анімація як явище культури має глибокі історичні корені в еволюції культурних практик, еволюціонуючи від архаїчних ритуалів «оживлення» тотемів і символів до сучасних гібридних форм, з акцентом на регіональний досвід як джерело варіативності, автентичності та культурної стійкості в умовах постмодерністської фрагментації, де локальні традиції стають основою для глобальних інтерпретацій.

У культурологічному дискурсі це явище визначається як процес трансформації культурних форм через активну участь і рефлексію, де традиційні елементи – обряди, фольклорні наративи, міфологічні мотиви – набувають нової життєвості через імпровізацію, медіатизацію та міжкультурний синтез, забезпечуючи сталу трансляцію ідентичності через покоління і запобігаючи культурній ерозії в мінливому світі.

Регіональний аспект підкреслює адаптивність анімації до локальних умов, наприклад, у трансформації весільної обрядовості Середньої Наддніпрянщини, де архетипові мотиви – символіка родинності – поєднуються з сучасними елементами – цифрові перформанси – стимулюючи культурну креативність і соціальну адаптацію в сільських громадах, з акцентом на етичну реінтерпретацію традицій. Це явище сприяє соціальній інтеграції, перетворюючи культурну діяльність на простір для діалогу поколінь, етнічних груп і соціальних класів, де анімація слугує етичним фільтром для реінтерпретації традицій, збагачуючи культурний ландшафт через візуальні, аудіальні та перформативні форми.

Анімація робить її інструментом культурної дипломатії в регіональних мережах, де локальні практики набувають універсального значення. Таким чином, історичний і регіональний вимір анімації збагачує її як явище, роблячи культуру динамічною, адаптивною та етично насиченою системою [11, с. 1].

Таблиця 2.1.

Форми анімації як явища культури: порівняльний аналіз

Форма анімації	Сутність (культурологічний аспект)	Регіональна адаптація (приклад з України)	Вплив на культурну діяльність
Соціально - культурна	Стимулювання групової динаміки для соціальної інтеграції та емпатерменту через культурні наративи, з акцентом на психосоціальні методи розвитку експресивності	Карпати: громадські проекти з етнофольклором у центрах активності, інтеграція маргіналізованих груп через перформанси	Підвищення соціальної згуртованості; формування ідентичності в маргіналізованих групах
Рекреацій на	Оздоровлення через активне дозвілля з елементами культурної спадщини, фокус на психоемоційному відновленні та фізичній активності	Полісся: фестивалі з рольовими іграми на основі фольклору, поєднання з екотуризмом	Зменшення стресу; стимулювання сімейного дозвілля
Освітня	Неформальне навчання через креативні групові активності, розвиток критичного мислення та культурної компетентності	Наддніпрянина: шкільні воркшопи з інтерпретацією спадщини, інтеграція в бакалаврські програми	Формування компетенцій; підвищення толерантності
Туристич на	Інтеграція спадщини в рекреаційні кластери для економічного та культурного зростання, гейміфікація маршрутів	Карпати: етно-тури з іммерсивними квестами, державні програми	Економічний ріст; збільшення туристичного потоку
Креативна	Трансформація традицій через імпровізацію та сучасне мистецтво, стимулювання художньої інтерпретації	Львівщина: стріт-арт проекти з фольклорними мотивами	Креативний вихід; культурний брендинг регіону

Згідно таблиці свідчить про синергетичний і взаємодоповнюючий характер форм анімації як явища культури, де соціально-культурна та рекреаційна форми забезпечують базову динаміку інтеграції та психоемоційного відновлення, створюючи фундамент для ширшого впливу на культурну діяльність [2, с. 15].

Освітня та туристична форми реалізують стратегічний розвиток компетенцій і економічної стійкості, з креативною формою як каталізатором інновацій, що в сукупності посилює загальну ефективність культурної діяльності в регіональних контекстах, як Карпати чи Полісся. Ця структура підкреслює універсальність анімації, де емпіричні індикатори (опитування,

аналіз програм) підтверджують її адаптивність до локальних викликів, перетворюючи культурні практики на інструмент соціально-економічної трансформації з потенціалом для масштабування на національний рівень через державні програми. Загалом, таблиця ілюструє анімацію не як ізольоване явище, а як мережу взаємопов'язаних процесів, що балансує збереження спадщини з креативним розвитком, роблячи культурну діяльність стійкою до глобальних змін і локальних криз, збагачуючи дискурс про культурну динаміку [33, с. 59].

Таблиця 2.2.

Еволюція анімації як явища культури в українському контексті:

хронологічний аналіз

Етап розвитку	Хронологія	Ключові характеристики (культурологічний аспект)	Регіональні особливості (приклад)	Вплив на культурну діяльність
Архаїчний/Традиційний	До XX ст.	Ритуальні «оживлення» традицій через колективні обряди, фокус на архетипових мотивах і тотемізмі	Наддніпрянщина : весільні обряди з символічним «оживленням»	Збереження ідентичності; міжпоколінний діалог
Радянський	1920 – 1991	Ідеологічна «культпросвіта»: централізовані клуби з масовою культурною роботою, пасивне споживання	Центральні регіони: агітаційні перформанси в будинках культури	Мобілізація; ідеологічна уніфікація
Пострадянський/Транзитивний	1991 – 2010	Трансформація до дозвілєвих форм, децентралізація з фокусом на рекреацію та туризм	Західні регіони: фестивалі з етнофольклором	Зростання участі; культурний туризм
Сучасний/Гібридний	2010 – 2025	Гібридні цифрові та іммерсивні форми, акцент на резилієнтність і креативну економіку	Полісся: онлайн-етно та VR-реконструкції	Покращення психоемоційного стану; економічний розвиток
Перспективний/Посткризовий	2025 +	AI-інтеграція та метамодерністські практики, фокус на стійкість і глобальний обмін	Карпати: гібридні фестивалі з AR	Стимулювання креативності; культурний обмін

Еволюційний і нелінійний характер анімації як явища культури, де архаїчний і радянський етапи формують основу стійкості інваріантів через ритуали та масові форми, пострадянський – перехід до варіативності та децентралізації, а сучасний – гібридизацію з цифровими технологіями та фокусом на резилієнтність, з регіональним досвідом, як Полісся чи Карпати, як каталізатором цієї еволюції. Ця структура перетворює культурну діяльність на стійку систему від ритуалу до глобальної мережі, де емпіричні приклади (архіви, програми) підтверджують роль анімації в збереженні спадщини при стимулюванні інновацій, збагачуючи дискурс про культурну динаміку.

Перспективний етап прогнозує AI-інтеграцію для посилення регіональної видимості, роблячи анімацію траєкторією, де регіональний контекст стає прототипом для національного та європейського культурного розвитку, забезпечуючи баланс між минулим і майбутнім у динамічному ландшафті [25, с. 157].

Анімація як явище культури в регіональному контексті набуває унікальної специфіки через взаємодію з локальними традиціями, екологічними умовами та соціальними структурами, де вона слугує інструментом збереження ідентичності, адаптуючи глобальні культурні тенденції до регіональних потреб і перетворюючи культурну діяльність на фактор локального брендингу та соціальної гармонії, з акцентом на гуманістичні принципи, що забезпечують інклюзивність і етичну репрезентацію.

У культурологічному плані це явище є частиною культурної географії, де анімація забезпечує баланс між урбаністичним тиском і сільським ландшафтом, стимулюючи креативні ініціативи, що збагачують культурний капітал регіону через інтеграцію фольклору в сучасні форми, як у програмах західних областей, де етнофестивалі перетворюють локальні легенди на туристичні квести, підвищуючи культурну залученість і сприяючи економічному росту через стале туризму [27, с. 71].

Регіональний досвід підкреслює адаптивність анімації до локальних умов, де в периферійних зонах, як Полісся, вона стає механізмом соціальної мобільності, перетворюючи культурну діяльність на простір для діалогу між поколіннями, етносами та соціальними групами, з акцентом на етичну репрезентацію традицій і профілактику соціальних конфліктів. Це явище посилює екологічний вимір культури, інтегруючи анімацію в зелені ініціативи, де регіональні практики – обрядові реконструкції – стають моделлю стійкості та гармонії з природою, стимулюючи креативність через іммерсивні форми.

Анімація сприяє формуванню регіональної ідентичності, роблячи культурну діяльність інструментом для подолання диспропорцій між центром і периферією, збагаченим психосоціальними методами. Таким чином, регіональний вимір анімації збагачує її як явище, роблячи культуру динамічною, локалізованою та соціально значущою системою, де варіативність стає ключем до культурної стійкості [11, с. 1].

Культурна діяльність через анімацію набуває вираженого терапевтичного та профілактичного виміру, де явище культури слугує механізмом психоемоційного балансу, соціальної адаптації та колективного катарсису в регіональних спільнотах, особливо в умовах хронічного стресу від геополітичних і соціальних криз, перетворюючи традиційні практики на ресурси для емоційного зцілення та рефлексії.

У культурології анімація трактується як арт-терапевтична парадигма, де групові практики – рольові ігри, перформанси, ритуальні реконструкції – впливають на емоційний стан через катарсичне вираження, зменшуючи тривожність і стимулюючи резилієнтність, з акцентом на регіональний досвід як фактор культурної терапії, де локальні наративи стають основою для терапевтичних сесій [17, с. 110].

У західних областях, наприклад, культурні заходи з пам'ятними зустрічами слугують платформою для емоційного зцілення, інтегруючи фольклорні наративи в терапевтичні сесії, охоплюючи учасників програм і

перетворюючи культуру на інструмент громадського здоров'я. Це явище перетворює культуру на ресурс для профілактики психосоціальних розладів, роблячи анімацію платформою для колективного катарсису та соціальної адаптації, з акцентом на креативні методи, що балансують традицію з психотерапевтичними елементами. Анімація інтегрується в освіту, формуючи культурну компетентність як буфер проти кризи, стимулюючи рефлексію над особистими та колективними травмами. Таким чином, терапевтичний аспект анімації посилює її культурне значення, роблячи діяльність стійкою до психосоціальних викликів і збагаченим етичними принципами емпатерменту [6, с. 32].

Анімація як явище культури в глобальному контексті адаптується через глокальні механізми локалізації, де регіональний досвід стає прототипом для універсальних моделей культурної дипломатії та обміну, перетворюючи локальні практики на внесок у світовий культурний дискурс, з акцентом на етичні принципи репрезентації та інклюзивності [28, с. 1].

У культурологічному дискурсі це явище є елементом культурної глобалізації, де анімація забезпечує діалог між локальним і універсальним, інтегруючи регіональні наративи – наприклад, карпатські міфи – в міжнародні мережі, як фестивалі ЮНЕСКО, стимулюючи обмін з ЄС і перетворюючи туризм на культурний експорт. Регіональний досвід ілюструє, як анімація з'єднує локальне з глобальним через державні програми, сприяючи економіці культури та соціальній згуртованості через спільні наративи. Це явище має етичний вимір, забезпечуючи інклюзивність і репрезентацію маргіналізованих голосів, роблячи культурну діяльність платформою для глобального діалогу [35, с. 136].

Анімація стимулює креативність, балансуючи традицію з інновацією в міжнародних контекстах. Таким чином, глокальний аспект анімації робить її ключовим явищем сучасної культури, де регіон стає центром глобального, збагаченим варіативністю та стійкістю [20, с. 120].

Отже, анімація як явище культури є універсальним і багат шаровим механізмом динамізації культурної діяльності, що забезпечує гармонійний баланс між збереженням фундаментальних інваріантів етнічної та регіональної спадщини та стимулюванням варіативних, креативних практик активної участі суб'єктів, перетворюючи регіональний досвід на платформу для соціальної інтеграції, психоемоційного відновлення, економічного зростання та культурної дипломатії.

2.2.Ретроспективний сегмент анімаційних заходів: сутність, проблеми, причини

Ретроспективний сегмент анімаційних заходів у системі культурної діяльності є ключовим елементом культурологічного аналізу, що дозволяє реконструювати історичний розвиток анімації як феномена, відображаючи її еволюцію від архаїчних ритуалів до сучасних гібридних форм, з акцентом на сутність як процес «оживлення» традицій через колективну участь, проблеми як бар'єри трансформації (ідеологічні обмеження, ресурсно-організаційні дефіцити) та причини як соціально-культурні фактори (глобалізація, децентралізація), що визначають її адаптивність у регіональних контекстах.

У культурології ретроспектива анімації трактується як хронологічна траєкторія, де сутність заходу полягає в динамізації культурних практик через варіативні інтерпретації інваріантів, проблеми – у конфліктах між традицією та модернізацією, а причини – у історичних зрушеннях, що стимулюють або гальмують її розвиток, забезпечуючи стале збереження ідентичності через рефлексію минулого. Цей сегмент не лише реконструює минуле, але й прогнозує майбутнє, де анімаційні заходи стають інструментом культурної резилієнтності, адаптуючи локальні наративи до глобальних викликів, з акцентом на етичні принципи емпатерменту та інклюзивності, що робить ретроспективу основою для стратегічного планування культурної політики [20, с. 120].

Ретроспективний аналіз дозволяє виявити циклічність анімації, де сутність як ритуального «оживлення» повторюється в сучасних формах, проблеми як ресурсні обмеження накопичуються через історичні розриви, а причини як соціальні трансформації визначають її траєкторію, збагачуючи культурологічний дискурс про динаміку практик [25, с. 157].

Сутність ретроспективного сегмента анімаційних заходів полягає в його ролі як хронологічної реконструкції процесів «оживлення» культурних форм, де анімація постає як безперервний ланцюг від архаїчних ритуалів колективного «одушевлення» символів до пострадянських ініціатив масової культурної роботи, з акцентом на варіативність як механізм адаптації інваріантів до історичних епох, забезпечуючи трансляцію етнічної ідентичності через покоління.

У культурологічному плані сутність заходу визначається як динамічний процес стимулювання групової динаміки для рефлексії минулого, де ретроспектива не є статичним архівом, а активним інструментом інтерпретації, що перетворює історичні практики на сучасні наративи, з акцентом на психосоціальні методи, що розвивають експресивність учасників і формують спільнотну пам'ять. Ретроспективний сегмент акцентує на циклічності анімації, де сутність як ритуального катарсису повторюється в формах культурної просвіти, забезпечуючи сталу трансляцію культурних кодів, як у трансформації обрядовості від архаїки до радянської «культпросвіти», де локальні мотиви набувають ідеологічного забарвлення, але зберігають архетипову сутність. Це явище слугує основою для розуміння анімації як феномена, де ретроспектива розкриває її як міст між минулим і сьогоденням, збагаченим варіативністю, що дозволяє традиціям еволюціонувати без втрати сутності, перетворюючи культурну діяльність на платформу для етичної рефлексії та соціальної адаптації [25, с. 157].

Проблеми ретроспективного сегмента анімаційних заходів кореняться в конфліктах між традиційною автентичністю та історичними трансформаціями, де ідеологічні обмеження радянської доби, ресурсні

дефіцити пострадянського періоду та сучасні виклики цифрової фрагментації створюють бар'єри для повноцінної реконструкції, з акцентом на втрату автентичності через уніфікацію практик і недостатню документацію локальних варіантів.

У культурології проблеми трактуються як структурні напруження, де ретроспектива стикається з ідеологічним цензурою (радянська «культпросвіта» як інструмент пропаганди), організаційними бар'єрами (брак фахівців у регіонах) та культурними розривами (глобалізація як ерозія локальних наративів), що ускладнюють «оживлення» традицій і призводять до стереотипізації практик [7, с. 137].

Ретроспективний сегмент висвітлює проблеми як циклічні, де радянські обмеження (пасивне споживання) переходять у пострадянські (комерціалізація), а сучасні – у цифрову нерівність, де регіональні практики маргіналізуються, перетворюючи анімацію на інструмент домінування, а не емпauerменту. Це явище вимагає критичної рефлексії, де проблеми стають каталізатором для методологічних інновацій, як архівна цифризація, що збагачує культурологічний аналіз бар'єрами як стимулом для варіативності [20, с. 120].

Причини проблем у ретроспективному сегменті анімаційних заходів пов'язані з історичними зрушеннями, де соціально-політичні фактори – від радянської централізації до пострадянської децентралізації – визначають траєкторію розвитку, з акцентом на глобалізацію як ерозію локальних практик і ресурсні дефіцити як бар'єр для реконструкції, перетворюючи причини на ключ до розуміння динаміки культурної стійкості [35, с. 136].

У культурології причини трактуються як мультифакторні, де ідеологічні (радянська уніфікація) поєднуються з економічними (пострадянський вакуум фінансування) і технологічними (цифрова нерівність), що призводять до проблем, як стереотипізація традицій, і стимулюють варіативність як відповідь. Ретроспективний сегмент розкриває причини як циклічні, де радянські причини (політизація) еволюціонують у сучасні (комерціалізація),

де регіональні практики страждають від маргіналізації, перетворюючи анімацію на арену конфліктів, але й інновацій. Це явище збагачує аналіз, де причини стають основою для стратегій, як архівна реставрація, що перетворює проблеми на можливості для культурної регенерації [25, с. 157].

Сутність ретроспективного сегмента анімаційних заходів доповнюється його методологічним значенням, де реконструкція минулих практик слугує основою для сучасної інтерпретації, з акцентом на археологічний підхід до культурних шарів, де анімація постає як ланцюг від архаїки до modernity, забезпечуючи сталу трансляцію через рефлексію [27, с. 71].

У культурології сутність визначається як процес реінтерпретації інваріантів через варіативні форми, де ретроспектива не є ностальгією, а інструментом для діалогу з минулим, збагаченим психосоціальними методами, що розвивають експресивність. Ретроспективний сегмент акцентує на циклічності, де сутність як ритуального катарсису повторюється в формах культурної просвіти, забезпечуючи трансляцію кодів, як у трансформації обрядовості від архаїки до радянської ери, де локальні мотиви набувають нового забарвлення, але зберігають архетипову сутність. Це явище слугує основою для розуміння анімації як феномена, де ретроспектива розкриває її як міст між епохами, збагаченим варіативністю, що дозволяє традиціям еволюціонувати без втрати сутності, перетворюючи культурну діяльність на платформу для етичної рефлексії та соціальної адаптації [7, с. 137].

Проблеми ретроспективного сегмента анімаційних заходів проявляються в методологічних викликах реконструкції, де брак джерел і інтерпретаційні упередження створюють бар'єри для автентичності, з акцентом на конфлікти між історичною точністю та сучасною інтерпретацією, перетворюючи проблеми на стимул для критичного дискурсу. У культурології проблеми трактуються як структурні напруження, де ретроспектива стикається з архівними дефіцитами (недостатня документація регіональних варіантів) і інтерпретаційними конфліктами (ностальгія vs. критика), що

ускладнюють «оживлення» традицій і призводять до стереотипізації практик, як у радянській «культпросвіті».

Ретроспективний сегмент висвітлює проблеми як циклічні, де радянські обмеження (цензура) переходять у пострадянські (комерціалізація), а сучасні – у цифрову фіктивність, де регіональні практики маргіналізуються, перетворюючи анімацію на інструмент домінування, а не емпauerменту. Це явище вимагає критичної рефлексії, де проблеми стають каталізатором для методологічних інновацій, як цифризація архівів, що збагачує культурологічний аналіз бар'єрами як стимулом для варіативності та етичної інтерпретації [20, с. 120].

Причини проблем у ретроспективному сегменті анімаційних заходів пов'язані з історичними зрушеннями, де соціально-політичні фактори – від радянської централізації до пострадянської децентралізації – визначають траєкторію розвитку, з акцентом на глобалізацію як ерозію локальних практик і ресурсні дефіцити як бар'єр для реконструкції, перетворюючи причини на ключ до розуміння динаміки культурної стійкості та адаптації.

У культурології причини трактуються як мультифакторні, де ідеологічні (радянська уніфікація традицій) поєднуються з економічними (пострадянський вакуум фінансування регіональних архівів) і технологічними (цифрова нерівність у доступі до джерел), що призводять до проблем, як стереотипізація традицій, і стимулюють варіативність як відповідь на історичні розриви [25, с. 157].

Таблиця 2.3.

Сутність, проблеми та причини ретроспективного сегмента анімаційних

заходів: порівняльний аналіз

Аспект	Сутність (культурологічний аспект)	Проблеми (бар'єри трансформації)	Причини (історичні фактори)	Культурологічні наслідки (джерело)
Історичний розвиток	Реконструкція «оживлення» практик від ритуалів до гібридів, фокус на	Втрата автентичності через уніфікацію, брак джерел	Радянська централізація, пострадянський вакуум	Циклічність трансформацій, стійкість ідентичності

	варіативності інваріантів			
Методологічний вимір	Рефлексія минулого як інструмент інтерпретації, стимулювання експресивності	Інтерпретаційні упередження, архівні дефіцити	Глобалізація як ерозія локальних наративів	Інновації в реконструкції, етична рефлексія
Соціокультурний аспект	Групова динаміка для формування пам'яті, емпатермент через участь	Ідеологічна цензура, стереотипізація практик	Економічні дефіцити, цифрова нерівність	Соціальна адаптація, культурна резилієнтність
Регіональний фокус	Локалізація традицій через регіональні наративи, баланс центру-периферії	Маргіналізація регіональних варіантів, ресурсні обмеження	Децентралізація як розрив, урбанізація	Локальний брендинг, варіативна спадщина
Перспективний потенціал	Прогноз еволюції через цифризацію, метамодерністські інтерпретації]	Цифрова фіктивність, комерціалізація	Технологічні зрушення, кризові фактори	Глобальний обмін, стає розвиток

Аналіз таблиці свідчить про інтегральний характер ретроспективного сегмента анімаційних заходів, де сутність як реконструкції «оживлення» практик взаємодіє з проблемами як бар'єрами (уніфікація, дефіцити), зумовленими причинами (централізація, глобалізація), створюючи культурологічні наслідки як циклічність і резилієнтність, що в регіональному фокусі перетворює заходи на інструмент локального брендингу. Ця структура підкреслює циклічність анімації, де історичний розвиток і методологічний вимір забезпечують основу для соціокультурного аспекту, з перспективним потенціалом як каталізатором інновацій, збагаченим емпіричними індикаторами (архіви, програми), що робить ретроспективу не статичним архівом, а динамічним інструментом для етичної рефлексії та адаптації.

Ретроспективний сегмент анімаційних заходів у культурологічному плані доповнюється його роллю як інструменту культурної пам'яті, де сутність реконструкції минулих практик слугує основою для сучасної інтерпретації, з акцентом на археологічний підхід до культурних шарів, де анімація постає як ланцюг від архаїки до modernity, забезпечуючи сталу трансляцію через рефлексію та варіативність. У культурології сутність визначається як процес

реінтерпретації інваріантів через варіативні форми, де ретроспектива не є ностальгією, а інструментом для діалогу з минулим, збагаченим психосоціальними методами, що розвивають експресивність і формують спільнотну пам'ять, перетворюючи заходи на платформу для етичної рефлексії [7, с. 137].

Проблеми ретроспективного сегмента анімаційних заходів проявляються в методологічних викликах реконструкції, де брак джерел і інтерпретаційні упередження створюють бар'єри для автентичності, з акцентом на конфлікти між історичною точністю та сучасною інтерпретацією, перетворюючи проблеми на стимул для критичного дискурсу та інновацій у культурологічному аналізі. У культурології проблеми трактуються як структурні напруження, де ретроспектива стикається з архівними дефіцитами (недостатня документація регіональних варіантів) і інтерпретаційними конфліктами (ностальгія vs. критика), що ускладнюють «оживлення» традицій і призводять до стереотипізації практик, як у радянській «культпросвіті» з її ідеологічним забарвленням. Це явище вимагає критичної рефлексії, де проблеми стають каталізатором для методологічних інновацій, як цифризація архівів і інтердисциплінарна реконструкція, що збагачує культурологічний аналіз бар'єрами як стимулом для варіативності та етичної інтерпретації, перетворюючи ретроспективу на динамічний процес культурної регенерації [20, с. 120].

Причини проблем у ретроспективному сегменті анімаційних заходів пов'язані з історичними зрушеннями, де соціально-політичні фактори – від радянської централізації до пострадянської децентралізації – визначають траєкторію розвитку, з акцентом на глобалізацію як ерозію локальних практик і ресурсні дефіцити як бар'єр для реконструкції, перетворюючи причини на ключ до розуміння динаміки культурної стійкості та адаптації в регіональних контекстах. У культурології причини трактуються як мультифакторні, де ідеологічні (радянська уніфікація традицій) поєднуються з економічними (пострадянський вакуум фінансування регіональних архівів) і технологічними

(цифрова нерівність у доступі до джерел), що призводять до проблем, як стереотипізація традицій, і стимулюють варіативність як відповідь на історичні розриви, збагачених психосоціальними методами.

У культурології сутність визначається як процес реінтерпретації інваріантів через варіативні форми, де ретроспектива не є ностальгією, а інструментом для діалогу з минулим, збагаченим психосоціальними методами, що розвивають експресивність і формують спільнотну пам'ять, з акцентом на циклічність анімації, де сутність як ритуального катарсису повторюється в формах культурної просвіти.

Отже, ретроспективний сегмент анімаційних заходів є ключовим культурологічним конструктом, що розкриває сутність анімації як циклічного процесу «оживлення» традицій через рефлексію минулого, проблеми як бар'єри трансформації та причини як історичні фактори, перетворюючи аналіз на інструмент для стратегічного планування культурної діяльності, з акцентом на варіативність як механізм стійкості. Цей сегмент збагачує дискурс про анімацію як феномен, де ретроспектива не лише реконструює минуле, але й прогнозує майбутнє, сприяючи сталому розвитку культурних практик через етичну інтерпретацію і гібридні форми, забезпечуючи баланс між інваріантами спадщини та адаптацією до сучасних викликів, з регіональною специфікою як основою для глобального культурного діалогу.

РОЗДІЛ III. АНІМАЦІЯ В СИСТЕМІ КУЛЬТУРНИХ ПРАКТИК: РЕГІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД (НА ПРИКЛАДІ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

3.1.Форми виявлення анімації на регіональному рівні (досвід Рівненської області)

Реалізація анімаційних практик у Рівненській області є яскравим і багатогранним проявом інтеграції культурних традицій з сучасними формами участі, де анімація слугує не просто механізмом організації подій, а фундаментальним інструментом «оживлення» локального спадку через інтерактивні заходи, фестивалі, дозвіллієві та туристичні програми, що

залучають громади до активного співтворення культурного простору, перетворюючи пасивне сприйняття на динамічний процес рефлексії та творчості, з акцентом на психосоціальні методи розвитку експресивності та формування спільнотної ідентичності.

У контексті регіональної специфіки Полісся, з його багатою фольклорною, етнографічною та історичною спадщиною – від бурштинових легенд до козацьких наративів – анімація набуває значення інструменту соціальної згуртованості, психоемоційного відновлення, культурної дипломатії та економічного розвитку, особливо в посткризовому контексті, де культурні установи, фестивалі та громадські ініціативи стають платформами для варіативної інтерпретації традицій, стимулюючи креативність, толерантність і колективну пам'ять, збагаченими гуманістичними принципами емпатерменту.

Рівненська обласна філармонія є одним з провідних центрів реалізації анімаційних практик у регіоні, де інтерактивні заходи перетворюють традиційні музичні простори на динамічні платформи для колективної творчості, з акцентом на рольові перформанси та імпровізацію, що стимулюють психоемоційне збагачення та культурну рефлексію спадщини Полісся, формуючи емоційний зв'язок з традиціями через групову динаміку та етичну рефлексію.

Рис. 3.1. Рівненська обласна філармонія

У рамках програми «Сонечко» – музичної інтерактивної форми для дітей, філармонія організовує іммерсивні сесії, де знайомі дитячі мотиви, як «Подольночка» чи «Іди, іди, дощику», оживають через колективні рольові ігри та танці, залучаючи сім'ї до неформального вивчення фольклору, формуючи емоційний зв'язок з культурною спадщиною регіону через експресивні дії, що сприяє розвитку уяви та соціальної адаптації, перетворюючи концертну залу на простір для катарсису та групової динаміки, з акцентом на психосоціальні методи, що розвивають експресивність і толерантність через імпровізацію мотивів Полісся. Ці заходи, як серія концертів «Музика – зброя!», включають рольові реконструкції патріотичних пісень з елементами імпровізації, де учасники не лише слухачі, а співтворці, залучаючись до перформансів з традиційними інструментами, що стимулює толерантність і колективну пам'ять, з акцентом на психоемоційне відновлення через колективні наративи, роблячи філармонію платформою для культурної солідарності в посткризовий період, збагачена гуманістичними принципами емпатерменту [11].

Рис. 3.2. Афіша до серії концертів «Музика – зброя!»

«Відкриття концертного сезону 2025–2026» у Рівненській обласній філармонії (2 жовтня 2025) є прикладом анімації через іммерсивні інтерпретації класичних творів, де рольові елементи перетворюють концерт на

колективний перформанс, залучаючи громади до імпровізацій з оркестром, формуючи емоційний зв'язок з європейською спадщиною через діалог з локальними мотивами Полісся, що стимулює креативність і толерантність, перетворюючи подію на простір для рефлексії ідентичності та психоемоційного катарсису. У цій програмі, з акцентом на гібридні форми, учасники беруть участь у рольових сегментах, де класичні композиції оживають через фольклорні вставки, залучаючи сім'ї та молодь до неформального навчання, формуючи спільнотну пам'ять через групові дії, з акцентом на психосоціальні методи, що розвивають експресивність і толерантність через імпровізацію, збагачена регіональною автентичністю Полісся, роблячи сезонне відкриття платформою для культурної дипломатії в регіоні, де громади стають співтворцями наративів [30].

Обласний краєзнавчий музей Рівненської області реалізує анімацію через інтерактивні виставки та екскурсії, перетворюючи артефакти спадщини Полісся на живі наративи, де рольові реконструкції та майстер-класи залучають громади до співтворення історії, стимулюючи культурну компетентність і толерантність через імпровізацію та рефлексію, формуючи емоційний зв'язок з етнографічною спадщиною регіону. У рамках «Музейні гостини – 2025» (25 травня), музей організовує іммерсивні екскурсії з рольовими іграми по експозиціях, де гості беруть участь у майстер-класах з етнографії, рольових сценках з фольклорними мотивами та театралізованих дійствах, перетворюючи музей на живий простір для вивчення спадщини Полісся, де громади створюють власні інтерпретації через імпровізацію, збагачуючи культурну рефлексію та формуючи колективну пам'ять через діалог поколінь, з акцентом на ексклюзивність для всіх верств, перетворюючи подію на катарсис і соціальний діалог [30].

Рис. 3.3. Музейні гостини

«Жива спадщина Рівненської області» (7 вересня 2025) в обласному краєзнавчому музеї є прикладом анімації через рольові реконструкції обрядів, де подвір'я оживає через перформанси та майстер-класи з народних ремесел, залучаючи громади до імпровізаційних дійств, формуючи емоційний зв'язок з етнографічною спадщиною Полісся, що стимулює толерантність і креативність через колективні наративи, перетворюючи музей на платформу для соціальної адаптації та психоемоційного збагачення, з акцентом на психосоціальні методи. У цій виставці, з акцентом на психосоціальні методи, учасники беруть участь у рольових сценках обрядів, створюючи власні інтерпретації, збагачена рефлексією та діалогом, роблячи подію інструментом культурної солідарності в регіоні, де громади стають співтворцями наративів спадщини [39].

Рис. 3.4. Четвертий культурно-мистецький захід «Жива спадщина: від громади до музею»

Бібліотеки Рівненської області, як філії №9, №2 та Центральна міська, перетворюють простір на центри анімації через пізнавальні фреші та майстер-класи, де рольові ігри та імпровізаційні читання оживають фольклор Полісся, залучаючи громади до креативного дозвілля, формуючи уяву та толерантність через групові дії, з акцентом на психосоціальні методи розвитку експресивності. «Велике читання 2025» з інтерактивними читаннями фольклору включає рольові сценки, де громади модерують сесії, перетворюючи бібліотеку на платформу для катарсису, збагачена психосоціальними методами, стимулюючи емпатермент і культурну рефлексію через колективні наративи, з акцентом на неформальне навчання [39].

Творча зустріч з письменницею Ксенією Циганчук у бібліотеці-філії №9 (7 жовтня 2025, 14:00) є прикладом анімації через інтерактивні дискусії та рольові читання, де авторка представляє свої твори з елементами імпровізації, залучаючи аудиторію до рольових сценок з персонажами книг, перетворюючи зустріч на колективний катарсис, формуючи емоційний зв'язок з літературною спадщиною Полісся, де громади беруть участь у дебатах і майстер-класах з письма, стимулюючи креативність і толерантність через діалог, з акцентом на

психоемоційне збагачення через групові наративи та рефлексію, роблячи подію платформою для соціальної адаптації [39].

Рис. 3.5. Творча зустріч з письменницею Ксенією Циганчук

Мистецький вернісаж «Творчих щедрот оберіг» у Центральній міській бібліотеці (9 жовтня 2025, 09:00–18:00) оживає традиції Полісся через рольові майстер-класи з виготовлення оберегів і імпровізовані перформанси, де гості беруть участь у створенні хендмейду з елементами фольклору, перетворюючи вернісаж на платформу для культурної рефлексії, формуючи спільнотну пам'ять через колективні наративи, з акцентом на толерантність і креативність, збагачена психосоціальними методами, де громади модерують сесії, стимулюючи емпauerмент через імпровізацію [39].

Виставка-інсталяція «Осінь в бібліотеці» у філії №2 (9 жовтня 2025, 10:00–18:00) реалізує анімацію через іммерсивні інсталяції з осінніми мотивами Полісся, де рольові ігри та імпровізаційні читання фольклору залучають громади до створення власних інсталяцій, перетворюючи виставку на простір для катарсису, стимулюючи уяву та соціальну адаптацію через групові дії, з акцентом на екологічну рефлексію спадщини, де волонтери з

громад беруть участь у перформансах, формуючи толерантність через діалог [39].

Рис. 3.6. Виставка-інсталяція «Осінь в бібліотеці»

Виставка «Творчість рятує творчість» (10 жовтня 2025, 10:00–17:00) у культурних просторах Рівненської області оживає через рольові дискусії та перформанси, де митці представляють роботи з елементами анімації, залучаючи громади до імпровізацій, перетворюючи виставку на платформу для психоемоційного зцілення, формуючи толерантність через колективні наративи, з акцентом на креативність як ресурс адаптації, де громади модерують сесії, стимулюючи рефлексію спадщини Полісся [39].

Артмайстерня «Намалюю тобі зорі» у філії №2 (12 жовтня 2025, 12:00) реалізує анімацію через рольові малюнки зоряних мотивів Полісся, де учасники беруть участь в імпровізаційних сесіях, перетворюючи майстерню на простір для катарсису, стимулюючи уяву та толерантність через групові дії, з акцентом на психосоціальне збагачення, де громади створюють власні інтерпретації, формуючи спільнотну пам'ять через креативність [].

Рівне Аніма Фест 2023, перша у Рівнені інтерактивна арт-виставка, організована школою анімації «Мульти Кідс» під керівництвом Юлії

Півторак, є знаковим прикладом анімації в регіоні, де 46 робіт учнів віком від 5 до 18 років оживають через QR-коди, що відсканувавши, глядачі бачать і чують меседж авторів, перетворюючи виставку на іммерсивний простір для рефлексії, де анімаційні ілюстрації, скетчі та історії в стилях від кольорових олівців, фарб, пластиліну, колажів до цифрового малюнка на графічних планшетах залучають громади до діалогу поколінь, стимулюючи креативність і толерантність через колективний досвід, з акцентом на психоемоційне збагачення через інтерактивність, формуючи емоційний зв'язок з культурною спадщиною Полісся через імпровізацію та рольові елементи, де школа «Мульти Кідс» перетворює виставку на платформу для неформального навчання, де волонтери з громад модерують сесії, стимулюючи емпатермент [39].

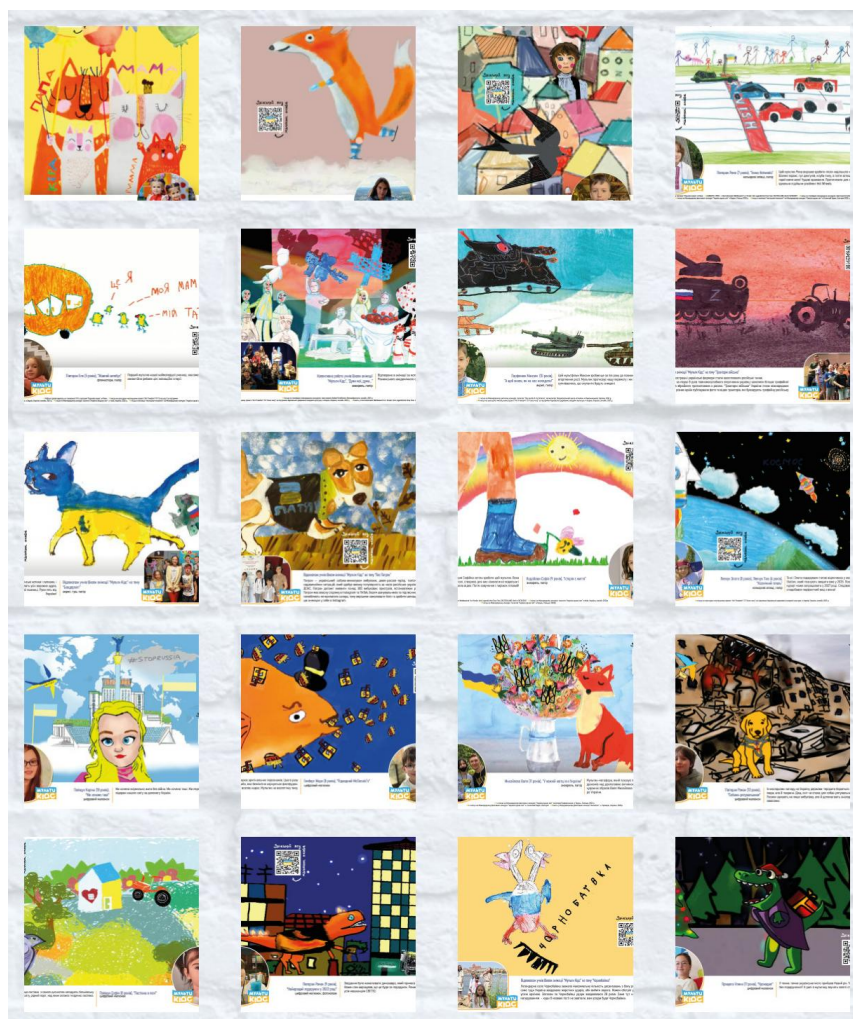

Рис. 3.7. Презентація виставки «Рівне Аніма Фест 2023»

Залучення населення до культурних подій у Рівненській області реалізується через майстер-класи, свята та виставки, де громади стають співорганізаторами, перетворюючи анімацію на інструмент соціальної мобільності та культурної солідарності, з акцентом на волонтерство та колективну креативність, що стимулює психоемоційне збагачення, толерантність і формування спільнотної пам'яті, збагачена психосоціальними методами розвитку експресивності та рефлексії, перетворюючи події на платформи для колективного катарсису.

Майстер-класи, як «Обереги єдності» з виготовлення картин зі шкіри чи «Іграшка з ниток» в бібліотеках, залучають громади через практичні воркшопи, де рольові ігри та імпровізація стимулюють творчість, формуючи спільнотну пам'ять і толерантність, з акцентом на інклюзивність для дітей і дорослих, перетворюючи простір на платформу для рефлексії традицій Полісся через групові дії та колективні наративи, де волонтери модерують сесії, стимулюючи емпатермент і культурну креативність, збагачена регіональною автентичністю [30].

«Жива спадщина Рівненської області» (7 вересня 2025) з рольовими реконструкціями обрядів, перетворює виставку на іммерсивний досвід, де громади модерують сесії, формуючи колективну пам'ять через діалог і креативність, з акцентом на толерантність і рефлексію спадщини Полісся, збагачена груповою динамікою. Ці форми залучення, з акцентом на волонтерство та імпровізацію, ілюструють анімацію як механізм емпатерменту, де громади перетворюють культурні події на простір соціальної адаптації, креативної солідарності та психоемоційного збагачення, збагачений регіональною автентичністю Полісся, стимулюючи толерантність і культурну креативність через групові динаміки та рефлексію, перетворюючи регіон на платформу культурної дипломатії [30].

Культурні установи Рівненської області продовжують розширювати спектр анімаційних практик, перетворюючи традиційні простори на іммерсивні хабі, де інтерактивні заходи стають платформами для культурної

рефлексії та соціального діалогу, з акцентом на психосоціальні методи, що розвивають експресивність і толерантність, стимулюючи креативність через рольові елементи та колективні наративи, збагачені регіональною автентичністю Полісся, перетворюючи установи на осередки культурної дипломатії та соціальної гармонії. Рівненська обласна філармонія, з її іммерсивними програмами, як «Бах при свічках», включає рольові перформанси з органом, де учасники беруть участь в імпровізаціях барокових мотивів, перетворюючи концерт на колективний катарсис, де громади модерують сесії, стимулюючи культурну креативність і емоційний зв'язок з спадщиною Полісся через групову динаміку, з акцентом на психоемоційне відновлення та рефлексію через імпровізацію, збагачена психосоціальними методами [39].

Фестивалі та мистецькі події в Рівненській області продовжують еволюціонувати як кульмінація анімаційних практик, де етнографічні традиції Полісся «оживають» через іммерсивні, рольові та перформативні форми, залучаючи громади до колективного святкування спадщини, з акцентом на варіативність інтерпретації та регіональну автентичність, перетворюючи події на платформи для психоемоційного катарсису, культурної дипломатії та соціальної солідарності, збагачені психосоціальними методами розвитку експресивності та рефлексії. Міжнародний етнічний фестиваль «ЛіраФест-2025» (4–5 жовтня 2025), приурочений до Покрови та Дня захисників, є вершиною анімації в регіоні, де традиція кобзарювання, лірнікування та бандурного мистецтва оживає через іммерсивні перформанси, рольові реконструкції повстанських пісень, думи та балади, залучаючи учасників з України та Польщі до майстер-класів з історичними інструментами, концертами «Музика – зброя!» та імпровізаціями козацьких мотивів, перетворюючи фестиваль на простір для рефлексії патріотичної спадщини Полісся, де громади беруть участь у співтворенні програм через волонтерство, стимулюючи толерантність і колективну пам'ять через групові дії, з акцентом на психоемоційне зцілення в посткризовий період, де рольові елементи, як

думи та канти, формують емоційний зв'язок із корінням, збагачена гуманістичними принципами емпатерменту [39].

Рис. 3.8. Міжнародний етнічний фестиваль «ЛіраФест-2025»

Цей фестиваль, з його псалмами та сучасними інтерпретаціями козацьких пісень, перетворює вулиці Рівного на сцену для катарсису, де рольові елементи, як реконструкції козацьких боїв з фольклорними мотивами, залучають сім'ї та молодь до культурного діалогу, формуючи спільнотну ідентичність через імпрровізацію та рефлексію, збагачена регіональною автентичністю Полісся, роблячи подію платформою для соціальної адаптації та креативної солідарності.

«Музейні гостини – 2025» організований краєзнавчим музеєм, є класичним прикладом анімації через інтерактивні виставки хендмейду та фольклорні перформанси, де гості беруть участь у майстер-класах з народних ремесел, рольових іграх з етнографічними мотивами та театралізованих дійствах, перетворюючи музей на живий простір для вивчення спадщини Полісся, де громади створюють власні інтерпретації через імпрровізацію, збагачуючи культурну компетентність і формуючи колективну пам'ять через діалог поколінь, з акцентом на ексклюзивність для всіх верств, перетворюючи

подію на катарсис і соціальний діалог, збагачена психосоціальними методами [39].

Ця подія, з її фольклорними гуртами та майстер-класами з традиційних ремесел, перетворює подвір'я музею на осередок творчості, де рольові елементи, як реконструкції обрядів, залучають сім'ї до рефлексії спадщини, стимулюючи толерантність і креативність через колективні наративи, з акцентом на гуманістичні принципи емпвауерменту.

Фестиваль «Бурштиновий шлях» на туристичних маршрутах Полісся реалізує анімацію через театралізовані подорожі та квести, де бурштинові легенди оживають у рольових реконструкціях, майстер-класах з обробки каменю та іммерсивних екскурсій, перетворюючи фестиваль на ексклюзивний досвід екологічного туризму, де громади беруть участь в екскурсіях з елементами фольклору, збагачуючи культурний обмін і формуючи регіональну ідентичність через колективні наративи, з акцентом на екологічну стійкість і креативну інтерпретацію, перетворюючи маршрути на платформу для психосоціального збагачення [30].

Рис. 3.9. Фестиваль «Бурштиновий шлях»

Цей фестиваль, з його рольовими іграми по бурштинових стежках, перетворює маршрути на іммерсивні пригоди, де імпровізаційні елементи, як легенди про камінь, залучають туристів до співтворення історії, стимулюючи

психоемоційне збагачення та толерантність через діалог культур, збагачена регіональною автентичністю Полісся, роблячи подію інструментом культурної дипломатії.

Популярні форми дозвілєвої або туристичної анімації в Рівненській області охоплюють іммерсивні та гібридні практики, що поєднують фольклор Полісся з сучасними технологіями, перетворюючи дозвілля на інструмент культурного збагачення, психоемоційного відновлення та соціальної адаптації, з акцентом на регіональну автентичність як фактор креативності та толерантності, де рольові елементи та імпровізація стають ключем до колективного катарсису та рефлексії спадщини, збагачена психосоціальними методами. Дозвілєві форми, як майстер-класи з виготовлення оберегів чи кулінарні воркшопи в бібліотеках і центрах творчості, стимулюють креативність через рольові ігри та колективні перформанси, де анімація оживає традиції Полісся через імпровізацію, залучаючи сім'ї до неформального навчання та соціального діалогу, як у «Велике читання 2025» з інтерактивними читаннями фольклору, де рольові сценки перетворюють бібліотеку на простір для катарсису, формуючи уяву та спільнотну пам'ять через групові дії, з акцентом на психосоціальні методи розвитку експресивності та толерантність, збагачена регіональною автентичністю [30].

Залучення населення до культурних подій у Рівненській області реалізується через майстер-класи, свята та виставки, де громади стають співорганізаторами, перетворюючи анімацію на інструмент соціальної мобільності та культурної солідарності, з акцентом на волонтерство та колективну креативність, що стимулює психоемоційне збагачення, толерантність і формування спільнотної пам'яті, збагачена психосоціальними методами розвитку експресивності та рефлексії, перетворюючи події на платформи для колективного катарсису та соціальної адаптації.

Отже, реалізація анімаційних практик у Рівненській області демонструє ефективну модель інтеграції культурних традицій з інтерактивними формами, де установи як філармонія та музеї, фестивалі як «ЛіраФест» та «Бурштиновий

шлях», дозвілліві майстер-класи та туристичні квести, а також громадське залучення через свята та виставки перетворюють анімацію на інструмент соціальної згуртованості, психоемоційного відновлення та сталого розвитку, з акцентом на варіативність і регіональну автентичність Полісся, збагачена психосоціальними методами. Ця модель збагачує культурну діяльність як процес емпайерменту, де громади стають співтворцями спадщини, стимулюючи креативність і толерантність у посткризовий період, пропонуючи стратегії для національного масштабу через інклюзивність і гібридні форми, перетворюючи регіон на платформу культурної дипломатії, з акцентом на рефлексію та креативність.

3.2. Інокультурний досвід використання анімації в сфері вільного часу

У сучасній Україні анімація в діяльності закладів культури вважається інноваційною технологією, що слугує мостом між традиційними функціями культурних інституцій та сучасними потребами аудиторії, перетворюючи пасивне сприйняття на активну участь, з акцентом на гуманістичні принципи емпайерменту та культурної медіації.

Серед головних завдань анімації в цій сфері варто виокремити позиціонування закладу культури як сучасного, творчого, атрактивного, мобільного центру, здатного задовольнити найвибагливіші потреби відвідувачів у відпочинку та розвагах, де рольові форми та імпрровізаційні практики стимулюють психоемоційне збагачення та соціальну адаптацію; за допомогою розважальних анімаційних технологій зробити складну для сприйняття інформацію простою і доступною, перетворюючи абстрактні культурні наративи на іммерсивні досвіди, що сприяє формуванню культурної компетентності; залучити молодь до «непопулярних» серед цієї категорії закладів культури, перетворюючи традиційні простори на платформи для креативного дозвілля, де варіативність форм балансує освіту з розвагою, збагачена психосоціальними методами розвитку експресивності [47, с. 120].

Заклади культури, такі як театри, кінотеатри, музеї, бібліотеки в Україні поступово перетворюються на багатофункціональні комплекси, що виконують не лише традиційно властиві їм функції, але й використовують активні форми анімації, де рольові, іммерсивні та гібридні практики стають інструментом для створення динамічного культурного досвіду, з акцентом на групову динаміку та рефлексію, що забезпечує сталу трансляцію спадщини. Такі нетрадиційні, але все більш поширені, форми допомагають налагодити тісний, постійний зв'язок між закладами та їхніми відвідувачами, перетворюючи культурну діяльність на платформу для соціального діалогу, де анімація через варіативні інтерпретації інваріантів стимулює емпатермент і толерантність, особливо серед молоді та маргіналізованих груп.

Серед різноманітності видів та форм сучасної анімації заклади культури обирають ті, які найефективніше можна застосувати у діяльності конкретного закладу, балансує між рекреаційними потребами та освітніми цілями, з акцентом на психосоціальні методи, що розвивають експресивність і культурну компетентність. Вчені виокремлюють види анімації, здатні задовольнити фізичні та духовні потреби людини, де кожен вид стає механізмом культурної медіації, перетворюючи заклади на простори для самореалізації [48, с. 20].

Зокрема, це – анімація в русі, що задовольняє потребу людини рухатися, займатися фізичними вправами, перетворюючи культурний простір на арену для танцювальних і спортивних імпрровізацій; анімація через переживання, що задовольняє потребу у відчутті нового, невідомого, неочікуваного, де іммерсивні перформанси створюють емоційний катарсис; культурна анімація, що задовольняє потребу у духовному розвитку через залучення до культурно-історичних пам'яток, сучасних проявів культури регіону, народу, цивілізації, перетворюючи заклади на платформи для рефлексії спадщини; творча анімація, що задовольняє потребу в творчості, демонстрації своїх творчих здібностей та встановленні контактів з близькими по духу людьми через спільну творчість, де майстер-класи та рольові ігри стимулюють колективну

креативність; анімація через спілкування, що задовольняє потребу в спілкуванні з новими, цікавими людьми, у відкритті внутрішнього світу людини і пізнанні себе через спілкування, перетворюючи заходи на простір для міжкультурного діалогу [26, с. 71].

Всі перелічені види анімації реалізуються через ті чи інші форми анімаційної діяльності, де заклади культури обирають гібридні моделі, що балансують розвагу з освітою, з акцентом на психосоціальні методи, що забезпечують сталу трансляцію культурних кодів у регіональних контекстах. Так, анімація в русі застосовується у ігрових, танцювальних, спортивно-оздоровчих програмах, де рольові ігри з елементами фольклору перетворюють культурний простір на арену для фізичного та емоційного катарсису; анімація через переживання – у музичних програмах, сценічних та технічних шоу, де іммерсивні перформанси створюють емоційний зв'язок з традиціями, стимулюючи рефлексію спадщини; культурна та анімація через спілкування – у інформаційних та комплексних заходах, де дискусії та рольові дебати формують толерантність і культурну компетентність; творча – у театралізованих програмах, де майстер-класи та імпровізації залучають до співтворення, перетворюючи заклади на платформи для емпauerменту. Ці форми, натхненні польським досвідом соціокультурної анімації, де заклади культури стають центрами громадської творчості, дозволяють українським інституціям адаптувати європейські моделі, стимулюючи культурну стійкість [47, с. 120].

Сутність анімації в закладах культури полягає у залученні населення до активних форм розважальної діяльності, зокрема театралізованих постановок, розважально-ігрових програм, літературно-музичних композицій, театралізованих концертів тощо, де рольові елементи та імпровізація перетворюють традиційні функції на динамічні практики, що стимулюють психоемоційне збагачення та соціальну адаптацію. Зокрема, потужний анімаційний потенціал має театр як синтетичний вид мистецтва, де анімаційний характер театральної дії полягає в образності, художності,

«оживленні» тексту в сценічному просторі, а також у застосуванні в процесі театральної дії інтерактивних прийомів роботи з глядацькою аудиторією, перетворюючи виставу на платформу для групової динаміки та рефлексії, з акцентом на гуманістичні принципи емпатерменту.

Театральна анімація орієнтована, передусім, на налагодження ефективного діалогу між театральними працівниками та глядацькою аудиторією, де варіативні інтерпретації текстів стимулюють культурну рефлексію та толерантність, збагачена психосоціальними методами. В театральній анімації виокремлюють чотири основних завдання: «працювати для» конкретної аудиторії – молоді, дітей, робітників, жінок, мігрантів та ін., адаптуючи рольові форми до потреб групи; «працювати за участю» акторів-аматорів, залучаючи громади до співтворення вистав; «працювати над» подоланням труднощів соціалізації, перетворюючи театр на простір для психоемоційного катарсису; «працювати з допомогою» глядачів, які повинні стати повноправними авторами вистав, де імпровізація стає ключем до колективної творчості [26, с. 71].

Зокрема, французький «Театр Сонця» використовує принцип заохочення глядачів у процес підготовки до вистави, де глядачі приходять до театру задовго до початку вистави і беруть активну або пасивну (споглядальну) участь у її підготовці – спілкуються з акторами, спостерігають за підготовкою декорації, перевтіленням акторів, разом їдять, перетворюючи театр на простір соціального діалогу, де анімація через рольові елементи форми емоційний зв'язок з наративом, стимулюючи рефлексію та толерантність [50, с. 7].

Така форма театральної анімації допомагає глядачам краще сприймати виставу, а акторам зрозуміти, для якої публіки вони працюють, збагачена психосоціальними методами розвитку експресивності, перетворюючи підготовку на катарсис. Проте найяскравіше анімація реалізовується в діяльності вуличних театрів, які мають можливість використовувати такі популярні серед сучасної молоді форми, як перформанси, флешмоби, хеппенінги, залучаючи до участі в них велику кількість глядачів,

перетворюючи міський простір на арену для імпровізації та рефлексії, де рольові елементи стимулюють культурну креативність і соціальну солідарність [46, с. 53].

Частково анімація використовується і у діяльності сучасних кінотеатрів, де рольові та іммерсивні форми перетворюють перегляд на інтерактивний досвід, стимулюючи емоційне збагачення та культурну рефлексію, з акцентом на варіативність інтерпретації наративів, що робить кіно платформою для психосоціального розвитку. Аналіз дозвіллєвих переваг сучасних кіноглядачів дає підстави стверджувати, що сучасні відвідувачі кінотеатрів бажають урізноманітнити свої відчуття під час перегляду художніх фільмів, одержати незабутні враження, пережити нові емоції, де анімація через рольові елементи стає інструментом для катарсису.

Альтернативою традиційним стаціонарним кінотеатрам стало «таємне кіно», суть якого полягає в тому, що глядач до початку сеансу не знає ні назви картини, ні її сюжету, ні місця перегляду, де глядацькою залогою організатори обирають оригінальні, нестандартні місця (дах багатоповерхівки, старий замок, фортеця, літак, списаний вагон потяга тощо), перетворюючи перегляд на іммерсивну пригоду, де рольові елементи зумовлюють емоційний зв'язок з наративом.

В квитку вказується лише обов'язковий елемент дрес-коду (наприклад, капелюх), який повинен бути на глядачеві під час перегляду фільму та місце і час зустрічі, де в обумовленому місці (пов'язаному із сюжетом) глядачів зустрічають актори, перевдягнуті у костюми головних героїв фільму, дорогою до імпровізованого кінозалу розігруються невеличкі сценки, пов'язані із сюжетом фільму, під час перегляду якого глядачі можуть відчувати себе героями фільму, перетворюючи кінотеатр на платформу для психоемоційного катарсису та культурної рефлексії, з акцентом на гуманістичні принципи емпатерменту [15, с. 15].

Таким чином, анімаційні технології виступають атрактивним засобом заохочення глядачів до відвідування кінотеатру, слугують рекламним та ПР-

засобом, де рольові та іммерсивні елементи перетворюють перегляд на процес соціальної рефлексії, збагачена варіативністю інтерпретацій, що робить кіно платформою для толерантності та креативності. Цей підхід, натхненний європейським досвідом, як у британській моделі «animateurs» для неформальної освіти, дозволяє адаптувати кінотеатри до молодіжних потреб, стимулюючи культурну стійкість [50, с. 12].

Анімація починає активно використовуватися й сучасними музеями та музейними комплексами, де рольові реконструкції та іммерсивні квести перетворюють експозиції на живі наративи, стимулюючи емоційне збагачення та культурну рефлексію, з акцентом на гуманістичні принципи, що робить музеї платформами для психосоціального розвитку та колективної пам'яті. Головне завдання музейної анімації – зацікавити відвідувачів предметом розповіді, викликати позитивні емоції, створити асоціативний місток між екскурсійними об'єктами і атмосферою епохи, дати можливість екскурсантам реалізувати творчі можливості, підняти емоційний тонус, перетворюючи музей на простір для катарсису та рефлексії. Застосування анімації в музеях обумовлено тим, що історичні експозиції можна не лише розглядати, але й брати в руки, дивитися, як відбувається реставрація чи робляться копії і навіть брати участь в цьому процесі, перетворюючи пасивне сприйняття на активну творчість, з акцентом на психосоціальні методи. Цей підхід, натхненний німецьким досвідом адаптації музеїв до цивілізаційних змін, де анімація стає інструментом для збереження культурних універсалів, дозволяє українським музеям балансувати традицію з інноваціями [49, с. 10].

Сучасний музей повинен не лише знайомити з експозицією, але викликати у відвідувача емоції та переживання, де анімація дає можливість наочно відчувати представлену в музеї епоху, пережити події, що відбуваються або відбувалися в далекому минулому, очистити емоційну сферу від повсякденних переживань та наситити її новими незабутніми враженнями, відновити фізичні та духовні сили, перетворюючи музей на платформу для психоемоційного катарсису.

Серед найпопулярніших форм музейної анімації: історичні реконструкції, музейні квести, фестивалі, етношоу, театралізації, пізнавально-розважальні ігри, нові види екскурсій (наприклад, екскурсії для молодят у день весілля); арт-клуби; ярмарки культурних ініціатив, інтерактивні соціальні заходи, творчі майстерні тощо, де рольові елементи та імпровізація стимулюють креативність і толерантність, збагачена груповою динамікою. Найпопулярнішими серед населення, особливо молоді, є історичні реконструкції, котрі надають можливість за допомогою музейних експонатів відновити побут, культуру, події історичного минулого, тобто зануритись в інший світ, відчувати емоційні переживання минулого, перетворюючи музей на простір для рефлексії ідентичності. Історичні реконструкції ефективно використовуються музеями-замками, предметне середовище яких допомагає відновити події різних епох від середньовічних лицарських поєдинків до військових баталій Другої світової війни, де рольові форми стимулюють соціальну адаптацію та культурну компетентність [12, с. 54].

Прикладом інноваційного підходу до діяльності музею є «Музей на роликах», проект музейно-виставкового центру, який став переможцем конкурсу музейних проектів «Меняющийся музей в меняющемся мире» («Музей, що змінюється у світі, що змінюється» – Л.П.), де мобільні експозиції на колесах перетворюють музей на динамічний простір для креативного дозвілля, залучаючи молодь до неформального навчання через рольові ігри та імпровізацію, стимулюючи толерантність і рефлексію спадщини [12, с. 54].

Необхідність у музеї такого формату була зумовлена недостатньою кількістю у місті мобільних, інтерактивних і багатофункціональних майданчиків для дітей та молоді, де анімація стає інструментом для подолання стереотипів про музеї як «нудні» заклади, перетворюючи їх на платформи для катарсису. Головні завдання музею: змінити ставлення підлітків до музеїв у цілому, сприяти розвитку у дітей пізнавальних навичок, креативного мислення, інтересу до творчості; створити імідж музею як сучасного, творчого, мобільного майданчика – території розваг та пізнання, де рольові

форми та імпрровізація стимулюють психосоціальне збагачення. Одночасно створювався молодіжний музейний клуб, де анімація через групові дії формує толерантність.

Ідея «Музею на роликах» стала експозиційним прийомом, що дозволив спроектувати мобільне, рухоме обладнання, поставити експонати на колеса, перетворюючи музей на простір для імпрровізації. Структура проекту включає такі напрями: статична і нерухома експозиція «Музей на роликах»; освітня музейна програма; молодіжний музейний клуб, котрий охоплює декілька напрямів, зокрема: скейт-клуб і музейне подвір'я для скейтерів; молодіжна відео-студія; майстерня арт-графіті; група трейсерів (паркур); прес-клуб, де рольові форми стимулюють креативність [12, с. 55].

Така нестандартна форма музею цікава для різних категорій відвідувачів, особливо для підлітків та молоді, де анімація через іммерсивні практики перетворює музей на платформу для соціальної адаптації та культурної рефлексії, збагачена психосоціальними методами. Завдяки незвичайній організації вони починають сприймати музей не лише як «нудний» пізнавальний заклад, але й як місце проведення змістовного та корисного дозвілля, де рольові ігри та імпрровізація стимулюють толерантність і креативність, перетворюючи експозиції на простір для катарсису. Цей підхід, натхненний французьким досвідом «Театру Сонця», де музеї стають простором для підготовки глядачів до рефлексії, дозволяє адаптувати європейські моделі до українського контексту, стимулюючи культурну стійкість [50, с. 7; 45, с. 150].

У багатьох країнах світу користується популярністю міжнародна акція «Ніч у музеї», яка дозволяє оглянути музейні колекції вночі, де анімація через іммерсивні перформанси та рольові елементи перетворює ніч на простір для рефлексії спадщини, стимулюючи толерантність і креативність серед молоді. Таким чином музеї намагаються привабити молодих людей, котрі більше схильні до нічного, аніж до денного дозвілля, заявити про себе як про заклад

із інноваційними нестандартними формами роботи, що крокує в ногу з часом, перетворюючи традиційні екскурсії на іммерсивні досвіди.

До програми заходів, крім традиційних екскурсій в нічному освітленні, під час проведення ночі музеїв включають такі анімаційні форми: театралізовані екскурсії, майстер-класи, живі картини, арт-квести, перегляди фільмів, тематичні концерти, інтерактивні ігри, перформанси, вистави театру світла і тіні, тихі дискотеки тощо, де рольові елементи та імпровізація стимулюють психоемоційне збагачення, перетворюючи музей на платформу для катарсису [17, с. 110].

Прикладом організації та проведення акції «Ніч в музеї» в Україні є Дніпровський національний історичний музей ім. Д.І. Яворницького, де одна з останніх акцій «Ніч в музеї» пройшла під назвою «Музей: Перезавантаження», перетворюючи музей на іммерсивний простір для рефлексії спадщини через рольові форми. У програмі заходу: майстер-класи з ремесел, виступи творчих колективів, незвичайні розповіді співробітників, інсталяції, історичні реконструкції, квести, міні-вистави, показ хроніки, імпровізована кав'ярня, де рольові елементи стимулюють толерантність і креативність, перетворюючи ніч на катарсис.

Серед учасників заходу: рух «Етнодрайв», федерація «Бойовий гопак», школа історичного танцю «Відлуння», кіноклуб ім. Д. Сахненка, реконструктори західноєвропейського лицарського мистецтва «ТОР», клуб реконструкції «Східний вал», бійцівський клуб «Сапсан», музичний колектив «ТеЯРеМ», де групові динаміки формують соціальну солідарність, з акцентом на психосоціальні методи. Тобто більшість заходів орієнтовані на молодіжну аудиторію, котра є досить мобільною, готовою провести всю ніч у музеї, беручи активну участь у запропонованих акціях та заходах, перетворюючи музей на платформу для культурної рефлексії [17, с. 110].

Зважаючи на ефективність та результативність, проведення «нічних» заходів у музеях, таку форму роботи почали використовувати й бібліотеки, де анімація через рольові читання та імпровізаційні квести перетворює простір

на платформу для креативного дозвілля, стимулюючи толерантність і культурну компетентність серед молоді.

В багатьох бібліотеках України стартувала акція «Бібліоніч», де до програми заходів бібліотеки включили, окрім традиційних творчих зустрічей, літературних читань, бібліографічних оглядів та виставок, ще й такі незвичні та нові форми, як літературні та бібліоквести, благодійні аукціони, буккроссинг, майстер-класи з прикладного мистецтва, паради книг, бібліотечні ворожіння тощо, перетворюючи бібліотеку на іммерсивний простір для рефлексії спадщини. Це дало можливість молодим користувачам поглянути на бібліотеки з іншого боку, зрозуміти, що бібліотека може бути сучасною, модною, цікавою, де рольові елементи та імпровізація стимулюють психоемоційне збагачення, перетворюючи акцію на катарсис [26, с. 71].

Анімаційні програми, враховуючи курортну специфіку, дозволяють не лише підняти настрій і тонус відпочивальників, створити оптимістичне налаштування на позитивний результат лікування, на боротьбу з хворобами і віру у власні сили, але й у комфортних умовах відпочинку залучити людину до здорового способу життя, перетворюючи анімацію на терапевтичний інструмент. Анімаційні програми є додатковим засобом в процесі одужання згідно з медичними показниками, де в даному випадку анімація набуває особливих терапевтичних якостей, які формують новий погляд на процес одужання, позбавляють від роздратованості та втоми, з акцентом на психосоціальні методи розвитку експресивності [12, с. 56].

Великою популярністю у відвідувачів у різних країнах світу, у тому числі й Україні, користується паркова анімація, де рольові ігри та іммерсивні перформанси перетворюють парки на платформи для креативного дозвілля, стимулюючи толерантність і культурну рефлексію, з акцентом на гуманістичні принципи, що робить парки простором для соціальної гармонії. Для того, щоб привабити населення та підвищити атрактивність сучасних парків, їхні співробітники роблять ставку на новітні технології та розваги, де анімація через гейміфікацію стає інструментом для катарсису.

Особливою популярністю серед відвідувачів користуються тематичні парки («Діснейленд», «Леголенд», «Астерікс», «Світ Чарльза Дікенса», «Парк Гаррі Поттера» та ін.), що надають широкі можливості для колективного, сімейного та індивідуального відпочинку, де рольові форми та імпровізація стимулюють психоемоційне збагачення. У тематичних парках систематично організовуються та проводяться оригінальні анімаційно-ігрові розважальні заходи, перетворюючи парк на іммерсивний простір для рефлексії наративів [17, с. 110].

Яскравим прикладом анімаційної діяльності в парках України є традиційний загальноміський соціокультурний захід «Юнь Києва запрошує», де рольові ігри, квести та майстер-класи перетворюють парк на платформу для соціальної згуртованості, з акцентом на гуманістичні принципи емпauerменту. Мета свята надзвичайно серйозна та потрібна: формування активної громадської позиції, залучення дітей та молоді до соціально-корисної діяльності, а також формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки в дитячому та молодіжному середовищі, популяризація скаутського та волонтерського руху, де анімація через імпровізацію стає інструментом для психосоціального розвитку. А досягається вона за допомогою таких заходів, як ігри та змагання, квести та майстер-класи, концерт дитячої творчості, майданчик сучасного мистецтва, спортивно-екстремальні розваги тощо, перетворюючи парк на простір для катарсису та рефлексії, збагачена груповою динамікою [17, с. 110].

Сучасні клубні заклади як потужні соціально-культурні центри також використовують глобалізаційну тенденцію розважальності та атрактивності, спрямовуючи її не лише на відпочинок та розваги, але й для культурно-просвітнього розвитку особистості, де рольові форми та імпровізаційні програми перетворюють клуби на платформи для емпauerменту та соціальної адаптації. Анімаційні програми творчої реабілітації, активного відпочинку, соціально-психологічної консолідації громадських об'єднань на основі цінностей культури можуть залучати населення до участі у клубній діяльності,

де варіативні інтерпретації традицій стимулюють толерантність. Основна функція клубної анімації полягає в тому, щоб надати дозвіллю в клубах яскравості та емоційності, перетворюючи простір на катарсис, з акцентом на психосоціальні методи.

Отже, анімація в діяльності закладів культури є інноваційною технологією, що перетворює традиційні інституції на динамічні платформи для активної участі, де рольові, іммерсивні та гібридні форми балансують розвагу з освітою, стимулюючи психоемоційне збагачення, культурну рефлексію та соціальну адаптацію, з акцентом на гуманістичні принципи емпатерменту та культурної медіації, натхненні міжнародним досвідом, як польська модель соціокультурної анімації чи французький «Театр Сонця», де заклади стають центрами громадської творчості та діалогу, дозволяючи адаптувати глобальні тенденції до локального контексту, збагаченим варіативністю інтерпретацій інваріантів спадщини. Цей підхід, охоплюючи види анімації – від рухової до творчої – та форми реалізації в театрах, кінотеатрах, музеях, бібліотеках, санаторіях, парках і клубах, перетворює культурну діяльність на процес соціальної консолідації, де приклади як «Ніч в музеї» чи «Бібліоніч» демонструють ефективність у залученні молоді, перетворюючи пасивні простори на іммерсивні арени для катарсису, рефлексії та толерантності, збагачений психосоціальними методами, що робить анімацію універсальним механізмом для сталого розвитку культурного ландшафту.

3.3.Тенденції розвитку анімаційної діяльності в сучасній Україні

Тенденції розвитку анімаційної діяльності в сучасній Україні є відображенням глибоких трансформацій культурного ландшафту, де анімація еволюціонує від інструменту культурної просвіти до стратегічного механізму соціальної інтеграції, психоемоційного відновлення та креативної економіки, з акцентом на гуманістичні принципи емпатерменту та культурної медіації,

натхненні європейським досвідом, але адаптовані до посткризового контексту з його викликами децентралізації, цифризації та глобалізації.

У 2020–2025 роках анімація набуває значення не лише як форма дозвілля, але як феномен культурних практик, що забезпечує сталу трансляцію інваріантів спадщини через варіативні інтерпретації, стимулюючи креативність, толерантність і колективну рефлексію в умовах соціальної фрагментації, де рольові, іммерсивні та гібридні форми стають каталізатором для формування активної громадської позиції. Цей розвиток зумовлений децентралізацією, що відкриває простір для регіональних ініціатив, цифризацією, яка інтегрує VR-технології в традиційні практики, та європейською інтеграцією, де анімація стає елементом культурної дипломатії, перетворюючи заклади на платформи для діалогу між поколіннями та етносами, збагаченими психосоціальними методами розвитку експресивності.

Тенденції не ізольовані, а утворюють синергію, де анімація балансує розвагу з освітою, перетворюючи культурну діяльність на ресурс для психоемоційної стійкості, з акцентом на толерантність як відповідь на соціальні виклики, забезпечуючи культурну стійкість у транзитивному суспільстві [33, с. 59].

Одна з домінуючих тенденцій – цифрова трансформація анімаційної діяльності, де рольові та іммерсивні форми інтегруються з цифровими технологіями, перетворюючи традиційні практики на гібридні досвіди, що стимулюють креативність і толерантність через віртуальну рефлексію спадщини, з акцентом на психосоціальні методи, які роблять анімацію інструментом для подолання цифрової нерівності.

У сучасній Україні цифрова анімація набуває значення як відповідь на виклики пандемії та війни, де VR-реконструкції обрядів чи іммерсивні квести з фольклорними мотивами перетворюють культурні заходи на доступні платформи для колективного катарсису, формуючи емоційний зв'язок з інваріантами спадщини через варіативні інтерпретації, збагачені гуманістичними принципами емпатерменту. Ця тенденція, натхненна

європейським досвідом (наприклад, німецькими музеями з цифровими адаптаціями), адаптується до українського контексту, де програми як «Цифрова спадщина» в центрах творчості використовують AR для «оживлення» етнографічних наративів, залучаючи молодь до неформального навчання, перетворюючи анімацію на механізм культурної стійкості, з акцентом на толерантність через віртуальний діалог. Цифрова трансформація також посилює регіональну специфіку, де локальні мотиви Полісся чи Карпат «оживають» у гібридних формах, забезпечуючи сталу трансляцію ідентичності, збагачену психосоціальними методами, що робить анімацію інструментом для соціальної адаптації в цифрову еру [17, с. 110].

Інша ключова тенденція – посилення громадського емпauerменту в анімаційних практиках, де рольові та імпрровізаційні форми залучають громади до співтворення, перетворюючи пасивних споживачів на активних співтворців, з акцентом на психосоціальні методи, що стимулюють толерантність і креативність як відповідь на соціальну фрагментацію.

У сучасній Україні емпauerмент набуває значення як стратегія децентралізації, де волонтерські мережі в центрах творчості чи клубах організовують рольові воркшопи з інтерпретацією фольклору, формуючи колективну рефлексію спадщини через діалог поколінь, збагачена гуманістичними принципами, що перетворює анімацію на платформу для соціальної солідарності. Ця тенденція, натхненна польським досвідом соціокультурної анімації, де громади стають центром діяльності, адаптується до українського контексту, де програми «Громада творить» залучають маргіналізовані групи до імпрровізаційних перформансів, стимулюючи психоемоційне відновлення та толерантність, з акцентом на варіативність інтерпретації традицій [26, с. 71].

Тенденція до терапевтичної орієнтації анімаційної діяльності стає все більш помітною, де рольові та іммерсивні форми використовуються для психоемоційного катарсису, перетворюючи культурні заходи на ресурси для соціальної адаптації, з акцентом на гуманістичні принципи, натхненні

європейським досвідом арт-терапії. У сучасній Україні терапевтична анімація набуває значення як відповідь на посттравматичний контекст, де програми в музеях чи клубах інтегрують рольові реконструкції обрядів для рефлексії колективної пам'яті, стимулюючи толерантність і креативність через групову динаміку, збагачена психосоціальними методами розвитку експресивності. Ця тенденція, натхненна французьким досвідом «Театру Сонця», де підготовка глядачів стає терапевтичним процесом, адаптується до українського контексту, де «Культурна терапія» в центрах творчості використовує імпровізацію для подолання стресу, перетворюючи анімацію на механізм психоемоційної стійкості. Терапевтична орієнтація посилює культурну стійкість, перетворюючи анімацію на інструмент соціальної реабілітації, де локальні традиції стають основою для рефлексії травм, збагачена гуманістичними принципами, що робить тенденцію ключовою для розвитку культурної політики [12, с. 57].

Тенденція інтеграції анімації з туризмом і регіональною економікою стає домінуючою, де рольові квести та іммерсивні тури перетворюють культурну спадщину на ресурс для сталого розвитку, з акцентом на психосоціальні методи, натхненні європейським досвідом культурного туризму.

У сучасній Україні анімація набуває значення як стратегія децентралізації, де програми «Етно-тури Полісся» інтегрують рольові реконструкції з VR-екскурсіями, стимулюючи толерантність і креативність через рефлексію наративів, збагачена гуманістичними принципами. Ця тенденція, натхненна італійським досвідом фестивальних мереж, адаптується до українського контексту, де анімація в санаторіях поєднує оздоровлення з культурними практиками, перетворюючи туризм на платформу для соціальної солідарності. Інтеграція посилює культурну стійкість, перетворюючи анімацію на механізм економічної адаптації, де локальні мотиви стають основою для глобального обміну, збагачена психосоціальними методами, що робить тенденцію інструментом для регіонального розвитку [15, с. 15].

Для систематизації тенденцій розвитку анімаційної діяльності в сучасній Україні пропонується таблиця, що порівнює ключові тенденції за критеріями виду, опису та прикладами реалізації, базуючись на аналізі видів анімації та міжнародного досвіду, з акцентом на адаптацію до українського контексту, з трьома колонками для чіткості.

Таблиця 3.1.

Тенденції розвитку анімаційної діяльності в сучасній Україні

Тенденція	Опис	Приклади реалізації
Цифрова трансформація	Інтеграція рольових форм з VR/AR для іммерсивної рефлексії спадщини, стимулюючи креативність і толерантність	VR-реконструкції обрядів у музеях, гібридні квести в клубах
Громадське емпauerмент	Залучення громад до співтворення через рольові воркшопи, формуючи соціальну солідарність	Волонтерські мережі в театрах, імпрровізаційні фестивалі
Терапевтична орієнтація	Рольові практики для психоемоційного катарсису, подолання травм через рефлексію	Арт-терапія в санаторіях, катарсичні перформанси в парках
Інтеграція з туризмом	Рольові тури для економічного розвитку, балансує традицію з креативністю	Етно-квести в тематичних парках, іммерсивні програми в готелях

Аналіз таблиці демонструє синергію тенденцій, де цифрова трансформація та громадське емпauerмент забезпечують динаміку, терапевтична орієнтація – психосоціальне збагачення, інтеграція з туризмом – економічний ріст, з прикладами реалізації, як VR-реконструкції чи етно-квести, що перетворюють тенденції на адаптивну систему, натхнену європейським досвідом, збагачена психосоціальними методами, стимулюючи культурну стійкість в Україні, з акцентом на толерантність і креативність.

Отже, тенденції розвитку анімаційної діяльності в сучасній Україні є динамічним процесом трансформації культурних практик, де інтеграція інноваційних форм у заклади, натхненна європейським досвідом, перетворює анімацію на стратегічний ресурс для емпauerменту, толерантності та психоемоційного збагачення, збагачена психосоціальними методами, забезпечуючи баланс між спадщиною та інноваціями для сталого розвитку, з акцентом на гуманістичні принципи, перетворюючи анімацію на механізм

культурної стійкості, збагачена варіативністю інтерпретацій, стимулюючи соціальну солідарність і креативність.

ВИСНОВКИ

Отже, проведений аналіз спеціальної літератури, власної практики організації подібної творчості дав можливість зробити наступні висновки:

- Сутність анімації у культурних практиках полягає в її ролі як динамічного каталізатора, що забезпечує баланс між збереженням інваріантів і стимулюванням варіативної трансформації, перетворюючи пасивне сприйняття на активну участь у формуванні ідентичності та спільнотного розвитку. Поширення феномену є глобальним і адаптивним, з інтенсивністю в Європі та Україні, де регіональні контексти демонструють локалізацію глобальних тенденцій через соціальні, освітні та рекреаційні ініціативи. Форми прояву – соціально-культурна, рекреаційна, освітня, туристична, креативна, психоемоційна, інваріантна та цифрова – утворюють багатошарову мережу, що охоплює психоемоційний, економічний та освітній виміри, сприяючи сталому розвитку культурного ландшафту через креативність, інтеграцію та терапевтичний потенціал.

- Історіографія проблеми анімації в системі культурних практик демонструє стрімку еволюцію від фрагментарних теоретичних конструкцій пострадянського періоду до комплексних досліджень де сучасні праці українських та зарубіжних авторів акцентують на регіональному досвіді як ключовому індикаторі глокальних трансформацій, перетворюючи анімацію на універсальний механізм варіативної адаптації традиційних практик до викликів цифровізації, кризи та децентралізації, з інтеграцією соціальних, освітніх, рекреаційних та економічних вимірів для забезпечення психоемоційної стійкості громад. Цей огляд підкреслює багатогранність анімації як культурологічного феномена, що не лише зберігає етнічні інваріанти через креативну участь суб'єктів, але й сприяє сталому розвитку локальних ландшафтів, пропонуючи методологічні моделі для подальших студій, які поєднують теоретичну рефлексію з практичними стратегіями національної та європейської культурної політики, тим самим збагачуючи дискурс про динаміку культурної ідентичності в транзитивних суспільствах.

- Анімація, як явище культури, є універсальним і багатошаровим механізмом динамізації культурної діяльності, що забезпечує гармонійний баланс між збереженням фундаментальних інваріантів етнічної та

регіональної спадщини та стимулюванням варіативних, креативних практик активної участі суб'єктів, перетворюючи регіональний досвід на платформу для соціальної інтеграції, психоемоційного відновлення, економічного зростання та культурної дипломатії.

- Ретроспективний сегмент анімаційних заходів є ключовим культурологічним конструктом, що розкриває сутність анімації як циклічного процесу «оживлення» традицій через рефлексію минулого, проблеми як бар'єри трансформації та причини як історичні фактори, перетворюючи аналіз на інструмент для стратегічного планування культурної діяльності, з акцентом на варіативність як механізм стійкості. Цей сегмент збагачує дискурс про анімацію як феномен, де ретроспектива не лише реконструює минуле, але й прогнозує майбутнє, сприяючи сталому розвитку культурних практик через етичну інтерпретацію і гібридні форми, забезпечуючи баланс між інваріантами спадщини та адаптацією до сучасних викликів, з регіональною специфікою як основою для глобального культурного діалогу.

- Реалізація анімаційних практик у Рівненській області демонструє ефективну модель інтеграції культурних традицій з інтерактивними формами, де установи як філармонія та музеї, фестивалі як «ЛіраФест» та «Бурштиновий шлях», дозвілліє майстер-класи та туристичні квести, а також громадське залучення через свята та виставки перетворюють анімацію на інструмент соціальної згуртованості, психоемоційного відновлення та сталого розвитку, з акцентом на варіативність і регіональну автентичність Полісся, збагачена психосоціальними методами. Ця модель збагачує культурну діяльність як процес емпauerменту, де громади стають співтворцями спадщини, стимулюючи креативність і толерантність у посткризовий період, пропонуючи стратегії для національного масштабу через інклюзивність і гібридні форми, перетворюючи регіон на платформу культурної дипломатії, з акцентом на рефлексію та креативність.

- Анімація в діяльності закладів культури чи в приватній практиці є інноваційною технологією, що перетворює традиційні інституції на динамічні

платформи для активної участі, де рольові, іммерсивні та гібридні форми балансують розвагу з освітою, стимулюючи психоемоційне збагачення, культурну рефлексію та соціальну адаптацію, з акцентом на гуманістичні принципи емпauerменту та культурної медіації, натхненні міжнародним досвідом, як польська модель соціокультурної анімації чи французький «Театр Сонця», де заклади стають центрами громадської творчості та діалогу, дозволяючи адаптувати глобальні тенденції до локального контексту, збагаченим варіативністю інтерпретацій інваріантів спадщини. Цей підхід, охоплюючи види анімації – від рухової до творчої – та форми реалізації в театрах, кінотеатрах, музеях, бібліотеках, санаторіях, парках і клубах, перетворює культурну діяльність на процес соціальної консолідації, де приклади як «Ніч в музеї» чи «Бібліоніч» демонструють ефективність у залученні молоді, перетворюючи пасивні простори на іммерсивні арени для катарсису, рефлексії та толерантності, збагачений психосоціальними методами, що робить анімацію універсальним механізмом для сталого розвитку культурного ландшафту.

- Тенденції розвитку анімаційної діяльності в сучасній Україні є динамічним процесом трансформації культурних практик, де інтеграція інноваційних форм у заклади, натхненна європейським досвідом, перетворює анімацію на стратегічний ресурс для емпauerменту, толерантності та психоемоційного збагачення, збагачена психосоціальними методами, забезпечуючи баланс між спадщиною та інноваціями для сталого розвитку, з акцентом на гуманістичні принципи, перетворюючи анімацію на механізм культурної стійкості, збагачена варіативністю інтерпретацій, стимулюючи соціальну солідарність і креативність.

- Цей вид культурної діяльності передбачає й відповідний рівень фахової підготовки тих, хто цим займається, а також можливість, у разі потреби, підвищувати власну фахову кваліфікацію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абрамов Л. К. Центр місцевої активності для розвитку громад. Кіровоград, 2012. 134 с.
2. Альошина А., Бичук О., Альошина А. Анімація як вид рекреаційної діяльності. *Молодіжний вісник*. 2016. Вип. 21. С. 15-18.

3. Балута Г. Інваріанти: реальне чи номінальне? *Актуальні проблеми духовності : зб. наук. пр.* Вип. 13. Кривий Ріг. 2012. С. 212.
4. Безручко О. В. Українська мистецька кіноосвіта : монографія. Київ : КиМУ, 2013. Т. 6. 233 с.
5. Безручко О. В. Українські кінематографісти, педагоги: відновлені сторінки життя : монографія. Київ: КиМУ, 2013. Т. 3 [І.П. Кавалерідзе]. 207 с.
6. Благій О., Андрєєва О. Вплив анімаційних програм на психоемоційний стан дітей шкільного віку. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2013. № 3. С.32-35.
7. Босик З. Родинна обрядовість : трансформація та архетипові мотиви весільної обрядовості Середньої Наддніпрянщини : монографія. Київ : НАКККиМ. 2010. С. 137.
8. Брюховецька Л. І. Українська анімація: зб. ст. Київ : Фенікс, 2018. 264 с.
9. Герчанівська П. Є. Культурологія. Термінологічний словник / Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2015.
10. Гречанівська П. Варіативність – основа розвитку народних традицій. Новий Акрополь. URL: <https://newacropolis.org.ua/theses/e731c0f4-6281-4eed-9e27-ce18d365e7a0>
11. Діючі обласні програми Рівного. URL: <https://ror.gov.ua/diyuchi-oblasni-programi>.
12. Дутчак М. В., Пасічник Л. В. Актуалізація проблеми підготовки та реалізації програм спортивної анімації у місцях масового відпочинку. *Вісник Прикарпат. нац. ун-ту ім. В.Стефаника. Серія: Фізична культура*. 2012. Вип. 16. С. 54-58.
13. Енциклопедія сучасної України. URL: <https://esu.com.ua/article-44351>

14. Жуленова О. Культурні універсалії, інваріантність та еквівалентність: їхня роль у реалізації кроснаціональних досліджень. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2013. № 3. С. 205.
15. Килимистий С. М. Анімація в туризмі : навч. посіб. Київ : Вид-во ФПУ, 2007. 188 с.
16. Килимистий С. М. Анімація в туризмі. Київ, 20017. 218 с.
17. Килимистий С. М. Рекреаційні аспекти анімації в туризмі. *Культура і сучасність*. 2016. № 2. С.110-114.
18. Клепко С. Ф. Філософія освіти в європейському контексті. Полтава : ПОППО, 2006. 328 с.
19. Колесник О. С. Художня інтерпретація інваріантних образів. *Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство: наук. журн.* Київ : Міленіум, 2013. № 1.
20. Копієвська О. Р. Трансформаційні процеси в культурних практиках України: глобальний, глокальний контекст та локальні особливості (кінець ХХ – початок ХХІ ст.): дис. д-ра культурології / Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2018.
21. Кривень О., Назаркевич І. Рекреаційно-туристичні кластери як ефективний інструмент реалізації державної політики у рекреаційній сфері. *Наук. вісник НЛТУ України. Серія економічна*. 2019. Т. 29. № 4. С. 57-61. – URL: <https://doi.org/10.15421/40290412>
22. Левченко Т. Розвиток освіти та особистості в різних педагогічних системах : монографія. Вінниця : Видавництво «Нова книга», 2002. 512 с.
23. Лесіна Т. М. Анімація як інноваційний напрям соціально-педагогічної роботи в Польщі. *Соціальна педагогіка: теорія і практика*. 2012. № 2. С.101-106.
24. Мальцев Д., Хрипко І. Потенціал оздоровчо-рекреаційних технологій при організації сімейного дозвілля. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2021. № 1. С. 44–49. – URL: <http://dx.doi.org/10.32652/tmfvs.2021.1.44-49>.

25. Мараховська К. Д. Феномен української анімації: історичний контекст. *Наук. зап. Міжнар. гуманіт. ун-ту*. Вип. 31. Одеса, 2019. С. 157-160.
26. Петрова І. Соціально-культурна анімація як дозвілля. *Вісник Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв*. 2011. № 3. С.71-74.
27. Поліщук Л. О. Анімація в діяльності закладів культури України. *Питання культурології*. Вип. 25. Київ, 2023. С. 71-76.
28. Прес-реліз – Дослідження психологічного стану населення в умовах повномасштабної війни / Інститут соціальної та політичної психології. 13.09.2022.
29. Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація»: Указ Президента України від 9 лютого 2016 р., №42/2016. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/42/2016.10>
30. Рівненська обласна рада. URL: <https://ror.gov.ua/viznachni-podiyi>
31. Солових Є. М. Зовнішнє середовище як одна зі складових формування іміджу органу місцевого самоврядування. *Актуальні проблеми політики*. 2015. Вип. 55. С. 187-196.
32. Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства. URL: [https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstreamdownload/123456789/84708/1/Boiko_ani matsiia.pdf](https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstreamdownload/123456789/84708/1/Boiko_ani%20matsiia.pdf)
33. Тарасов Л. В. Соціально-культурна анімація: принципи, завдання, зміст. *Вісник психосоціальної і корекційно-реабілітаційної роботи*. 2003. № 2. С. 59-66.
34. Фестиваль актуального мистецтва Mykolaiv ART Week : CONNECT Веб-сайт <https://connect.myart.org.ua>
35. Чернишенко О. І. Соціокультурна анімація: міжнародний досвід, перспективи впровадження в Україні. *Вісник Черкаськ. ун-ту. Наук. журн.* 2008. № 123. С. 136–143.

36. Черченко О. Світові та українські музеї в умовах інформаційно-комп'ютерного суспільства. *Історико-географічні дослідження в Україні: Зб. наук. пр.* 2004. Вип. 7. С. 146-160.

37. Шибєр О. О. Креативна складова сучасних рекреаційно-дозвілєвих практик. *Питання культурології*. 2021. № 38. С. 343–530. – URL: <http://dx.doi.org/10.31866/2410-1311.38.2021.247181>.

38. Шинкарьова О. Модель формування готовності майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до організації дозвілєво-рекреаційної діяльності. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2020. № 2 (50). С. 26–32. – URL: <http://dx.doi.org/10.29038/2220-7481-2020-02-26-32>.

39. Які події тижня відбудуться в Рівному: культурні заходи та пам'ятні зустрічі. URL: <https://rivne.rayon.in.ua/news/840310-yaki-podii-tizhnya-vidbudutsya-v-rivnomu-kulturni-zakhodi-ta-pamyatni-zustrichi>

40. Arts. The Must List. URL: <https://www.theguardian.com/arts/fridayreview/story/0,,1359594,00.html>

41. Bendazzi G. Animation: A World History. Volume 3. Contemporary Times. Waltham: Focal Press, 2015. 412 p.

42. Bernheimer M. Movie Review: “Aria”: Off-Key Variations on Opera Hits. URL: <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1988-04-15-ca-1304-story.html>

43. Betz M. Beyond the Subtitle: Remapping European Art Cinema. Minneapolis: University of Minnesota Press, 2009. 325 p.

44. Betz M. Film History, Film Genre, And Their Discontents: The Case Of The Omnibus Film. *The Moving Image: The Journal of the Association of Moving Image Archivists*. 2001. Vol 1. No. 2. P. 56–87.

45. Citron M. J. When Opera Meets Film. Cambridge University Press, 2010. 344 p.

46. Kłosowski W. Animacja i edukacja kulturalna. Kierunek kultura. W stronę żywego uczestnictwa w kulturze. W. Kłosowski (red.). Warszawa : MCK, 2011. C. 53-60.
47. Kopczyńska M. Animacja społeczno-kulturalna. Warszawa : Wydawnictwo Centrum Animacji Kulturalnej, 1993. 253 c.
48. Schindler A. Czym jest animacja społeczno-kulturalna? Konteksty animacji społeczno-kulturalnej. Wrocław : Silesia, 2004, C. 20.
49. Schindler A. O istocie animacji. Animacja społeczno-kulturalna wobec przemian cywilizacyjnych. Wrocław : Silesia, 2000. C.10-16.
50. Smith M.K. Animateurs, animation and fostering learning and change. The encyclopaedia of informal education. URL : <https://infed.org/mobi/animateurs-animation-learning-and-change>.
51. Żebrowski J. Zawód i osobowość animatorów kultury w świetle nowych koncepcji wychowania zintegrowanego. Gdańsk : Wojewódzki Ośrodek Kultury, 1987. 179 c.